

Doma in po svetu

— PREGLED NAJVAŽNEJŠIH DOGODKOV —

George Shultz in Robert McFarlane pričala o iranski zadevi — Danes bosta zaslišana John Poindexter in Oliver North

WASHINGTON, D.C. — Včeraj je pričal o svoji vlogi v zvezi s tajnimi pogajanjimi ZDA z Iranom državni sekretar George S. Shultz. Odbor za mednarodne zadeve predstavnškega doma se namreč zanima za podrobnosti teh pogajanj in predvsem o tem, ali je bil kršen veljavni zakon, to posebno v zvezi z uporabo denarja, pridobljenega od prodaje orožja Iranu za podpiranje aktivnosti protisandinističnih gverilcev v Nikaragvi. Shultz je pričal za dobri dve uri, dejal pa, da o vsebini ameriško-iranskih stikov ni kaj dosti vedel. Izrazil je svoje ogorčenje nad tem, da je ameriški veleposlanik v Libanonu brez Shultzovega znanja bil vpleten v zadevi. Državni sekretar je bil v silno neprijetnem položaju. Na eni strani je branil Reaganovo pobudo, kritičen pa je bil glede prodaje orožja Iranu v želji, da bi bili izpuščeni talci v Libanonu.

Shultz je moral priznati, da kot državni sekretar ni vedel skoraj nič o podrobnostih iranske pobude. Nekateri kongresniki in politični komentatorji pa so mnenja, da Shultz ni o zadevi hotel kaj dosti vedeti in zato se nalašč ni pozanimal. Zato lahko trdi sedaj, da je nedolžen in ni bil povezan z neuspelo iniciativo.

Kongresniki so zaslišali tudi Roberta C. McFarlana, nekdanjega Reaganovega svetovaleca za nacionalno varnost. Kot kaže, naj bi bil McFarlane tisti, ki je bil glavni pobudnik poskusa obnove stikov z Iranom in je sam obiskal Iran in se pogajal z nekaterimi iranskimi funkcionarji. McFarlane je trdil, da je Reagan osebno dovolil pošiljanje orožja Iranu preko neke tretje države oz. Izraela. Bela hiša sicer pravi, da je Reagan zvedel za te pošiljke le nekaj mesecev kasneje. McFarlane je rekel tudi, da njegov naslednik kot svetovalec za nacionalno varnost v Beli hiši, admiral John Poindexter, in pa uslužbenec v Svetu za nacionalno varnost, podpolkovnik Oliver North — oba sta bila že odstranjena — ne bi bila delovala brez izrecnega dovoljenja od nadrejenih. McFarlane pa ni hotel ugibati, za katere nadrejene gre, čeprav bi to lahko bila le predsednik Reagan sam ali pa Donald Regan, ki vodi Reaganov štab v Beli hiši.

Danes bosta zasliševana Poindexter in North. Seja bo televizirana. Kot kaže, tako Poindexter kot North ne bosta hotela odgovoriti na vprašanja, vendar to še ni stoodstotno znano.

V svoji vsakotedenski radio oddaji preteklo soboto je Reagan branil svojo politiko do Irana, priznal pa, da je prišlo v izvrševanju te politike do določenih napak. Bilo je prvič, da je Reagan priznal napake v zadevi in so tudi sicer kritični kongresniki sprejeli njegove besede z odobravanjem.

Iranska zadeva utegne imeti katastrofalne posledice za »contras« gibanje v Nikaragvi

WASHINGTON, D.C. — Odkritja v zvezi z iransko zadevo, ki trenutno razburja ameriško javnost, utegnejo močno škodovati nadaljnji ameriški uradni podpori protisandinističnemu gverilskemu gibanju v Nikaragvi. Razporejenost v zveznem kongresu nikoli ni bilo zelo naklonjeno »contras« gibanju, vendar je Reaganova vlada vztrajala v svoji politiki podpiranja le-teh in letos končno dosegla soglasje kongresa, ki je odobrilo 100 milijonov dolarjev pomoči. Iranska

odkritja pa dokazujejo, kako šibki so »contras« brez ameriške pomoči. Kot kaže, ne morejo obstajati brez te pomoči in v sami Nikaragvi ne morejo najti dosti podpore, čeprav sandinistični režim ni kaj vidno priljubljen.

Gverilci so sedaj pod močnim pritiskom, naj zapuščajo svoja oporišča v Hondurasu in operirajo aktivneje znotraj Nikaragve. Težava zanj je v tem, da je sandinistična vojska sedaj zelo dobro opremljena s sodobnim sovjetskim orožjem in da razpolaga s posebno izurjenimi protigverilskimi enotami. V zadnjih dneh so Nikaragvejci vdrli v Honduras in napadli »contras«. ZDA so sodelovale z redno honduraško vojsko v kljubovanju tega prodora, čeprav ameriški vojniki sami se bojev niso udeležili.

V novem, 100. zveznem kongresu bodo imeli demokrati zanesljivo večino v obeh domovih. Radi tega je težko pričakovati, da bodo kongresniki zopet odobrili podporo za »contras«.

Kong. Jim Wright bo vodil demokrate v predstavniskem domu — Dennis Eckart tudi prišel v vodstveni kader spodnjega doma

WASHINGTON, D.C. — Včeraj so demokrati kongresniki izbrali 63-letnega Jim Wrighta iz Teksasa za svojega vodjo v prihajajočem, 100. zveznem kongresu. Wright bo prevzel mesto, ki ga imel zadnjih 10 let Thomas P. O'Neill, ki se je upokojil. Zmaga Wrighta je bila pričakovana. Za Wrightovega namestnika so demokrati izbrali 57-letnega Thomasa Foleyja iz Washingtona. Eden od dvanajstih pomočnikov demokratskega vodstva bo pa kong. Dennis Eckart, eden od dveh poslancev v kongresu, ki sta slovenskega rodu.

Republikanci so ponovno izvolili za 100. kongres svoje dosedanje vodstvo, ki mu načeljuje kong. Robert Michel iz Illinoisa. Demokrati bodo imeli 258 poslancev v novem kongresu, republikanci pa 177.

— **Kratke vesti** —

Manila, Fi. — Komunistični pogajalci trdijo, da ne more biti miru na Filipinih brez odhoda dveh velikih ameriških vojaških oporišč. Jutri bo začel veljati premirje med komunističnimi gverilci in silami filipinske vlade. Premirje bo trajalo 60 dni. Komunisti so na premirje sicer pristali, pravijo pa, da bodo nadaljevali z oboroženim bojem, če vlada predsednice Corazon Aquino ne bo rešila osnovnih filipinskih družbenih problemov.

Pariz, Fra. — Zadnje dni so bile v Franciji najboljše demonstracije od l. 1968. Univerzitetni študenti in drugi so protestirali proti predlagani reformi sistema visokega šolstva, med katerimi posledicami bi bili omejeno vpisovanje na univerzo in višje stroške za študiranje. V neredih je bil ubit nek študent. Vlada je preklcala napovedano reformo.

Bejrut, Libanon — V okolici Sidona se nadaljujejo srditi boji med palestinskimi gverilci in šiitski muslimani. Poskusi Sirije in drugih posredovalcev napraviti konec tem bojem ne uspevajo. V zadnjih dveh tednih je bilo ubitih in ranjenih več sto oseb, med njimi predvsem civilistov.

Bonn, ZRN — Dva sovjetska vojaka estonskega rodu sta prekoračila mejo med Vzhodno Nemčijo in ZRN. Izrazila sta željo, priti k svojim sorodnikom v ZDA.

Iz Clevelanda in okolice

UKINITI NAMERAVAJO—

Včeraj smo zvedeli, da nameravajo pri Glasu Amerike ukiniti že ta teden polurno sobotno in nedeljsko slovensko oddajo. Uprava Glasa Amerike ta ukrep opravičuje s trditvijo, da Gramm-Rudman zakon o zmanjševanju primanjkljaja v zveznem proračunu zahteva omejevanje izdatkov. Z omenjeno ukinitvijo bi si pa prihranili komaj \$60.000. Čeprav ni več dosti časa, bi morda pomagale protestne brzojavke upravi Glasa Amerike ali pa telefonski klici na dr. Richarda Carlsona: 202-485-8075. Te oddaje so za slovenske poslušalce koristne, ker so poročila objektivna, kar ni mogoče trditi za uradna sredstva javnega obveščanja v Sloveniji. Zanimivo je, da bodo prikrajšane samo slovenske oddaje, ne pa oddaje drugih narodnosti.

Novi grobovi

Paul Dolenc st.

Umril je 72 let stari Paul Dolenc st., mož Antonie, roj. Igljč, oče Marie Yaecker, Josie Taricska, Paula ml., Antona in Ann Bloom, brat Minke Jančar, Ivanke Shutta (Ill.), Matevža (Argentine) in Antonije Kuralt (Slovenije), 8-krat stari oče. Pogreb bo iz Zak pogrebnega zavoda, 6016 St. Clair Ave., v četrtek, 11. dec., v cerkev sv. Vida dop. ob 11. in od tam na pokopališče Vernih duš. Na mrtvaškem odru bo jutri, v sredo, pop. od 2. do 4. in zv. od 7. do 9. Družina priporoča darove v pokojnikov spomin cerkvi sv. Vida.

Anna Naglich

V petek, 5. decembra, je na svojem domu na Valley Forge Rd. v Brunswicku po dolgi bolezni umrla 92 let stara Anna Naglich, rojena Senica v Sloveniji, živeča na E. 167 St. 1941 do 1955, nato v Columbusu, O., zadnja tri leta pa pri hčerki Caroline Mack v Brunswicku, mati Jacka Nagel-a, zgoraj imenovane Caroline Mack in Justine Stupar (pok.), 1-krat stara mati, 1-krat prastara mati, sestra Matilde Schauerl (Avstrija), članica SNPJ št. 53. Pogreb bo iz Želetovega pogrebnega zavoda na E. 152 St. danes, v torek, v cerkev Marije Vnebovzete dop. ob 10. in od tam na pokopališče Vernih duš.

John J. Dudich

Umril je 66 let stari John J. Dudich, sin že pok. Stephena in Mary, brat Jean Ridzy (NJ), Anthonyja in Franka. Pogreb bo iz Zak zavoda na 6016 St. Clair Ave. jutri, v sredo, v cerkev sv. Filipa Nerija dop. ob 10. in od tam na pokopališče Kalvarije. Na mrtvaškem odru bo nocoj od 6. do 9.

(dalje na str. 8)

Krofi—

Oltarno društvo pri Sv. Vidu bo imelo prodajo krofov to soboto v društveni sobi farnega avditorija ob običajnem času. Pridite!

Izreden uspeh—

Pretekli petek se je zbralo okrog 350 rojakov in rojakinj na srečanje s škofom Pevcem v Borromeo semenišču. Bilo je najlepše srečanje doslej, zastopana prvič so bila številna društva. Srečanje je sponzoriral in odično izpeljal Slovensko ameriški kulturni svet, seveda ob prisrčni naklonjenosti vedno prijaznega škofa Pevca.

Božični oglasi—

S petkovo številko bomo začeli z objavljanjem božičnih oglasov. V naši pisarni sprejemajo naročila za božične oglase. Pokličite tel. 431-0628 in se zmenite z Mary ali Mollie!

Za koroške študente—

Za študente v oskrbi Mohorjevih domov so darovali: \$30 g. in ga. Frank J. Kuhel, v spomin v Sloveniji umrli sestri Mariji Gros; \$25 g. in ga. Miro M. Odar, v spomin na pok. Franka Sterleta; \$20 g. Frank Mlinar, namesto šopka na grob ženi Dorothy; v spomin na pokojnega, na Koroškem umrlega Jerneja Zupana pa so darovali \$15 g. in ga. Vinko M. Vrhovnik, po \$10 pa g. in ga. Frank Urankar in g. Anthony Košir (Ivan st.). Vsem darovalcem se prisrčno zahvaljuje pov. Mohorjeve J. Prosen.

Požar na St. Clairju—

Danes zjutraj, ko to pišemo, gasilci kljubujejo velikemu požaru, ki je zajel staro poslopje na južni strani St. Clair Ave. med E. 68 in E. 70 St. Promet na St. Clairju je bil nekaj časa zaprt, prišli so gasilci kar iz treh gasilskih postaj. Kot kaže po prvih radijskih poročilih, človeških žrtev ni.

Korotanovo silvestrovanje—

Vstopnice za silvestrovanje pevskega zbora Korotan, ki bo v Slovenskem domu na Holmes Ave., so v predprodaji. Vstopnice za silvestrovanje z večerjo so po \$20, samo za silvestrovanje pa po \$10. Večerjo bodo začeli servirati ob 7h zvečer. Za vstopnice in podrobnosti, pokličite Marijo Nemeč na tel. 541-7243.

Grdinovi koledarji tu—

V naši pisarni imamo več Grdinovih stenskih koledarjev za l. 1987.

VREME

Deževno danes z najvišjo temperaturo okoli 47° F. Vetrovno jutri s prihodom hladne fronte. Najvišja temperatura okoli 37° F. V četrtek spremenljivo oblačno z najvišjo temperaturo okoli 30° F.

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. - 431-0628 - Cleveland, OH 44103

AMERIŠKA DOMOVINA (USPS 024100)

James V. Debevec - Publisher, English editor
Dr. Rudolph M. Susel - Slovenian Editor

Ameriška Domovina Permanent Scroll of Distinguished Persons:
Rt. Rev. Msgr. Louis B. Baznik, Mike and Irma Telich, Frank J. Lausche

NAROČNINA:

Združene države:

\$33 na leto; \$18 za 6 mesecev; \$15 za 3 mesece

Kanada:

\$42 na leto; \$27 za 6 mesecev; \$17 za 3 mesece

Dežele izven ZDA in Kanade:

\$45 na leto; za petkovo izdajo \$25

Petkova AD (letna): ZDA: \$18; Kanada: \$22;

Dežele izven ZDA in Kanade: \$25

SUBSCRIPTION RATES

United States:

\$33.00 - year; \$18.00 - 6 mos.; \$15.00 - 3 mos.

Canada:

\$42.00 - year; \$27.00 - 6 mos.; \$17.00 - 3 mos.

Foreign:

\$45.00 per year; \$25 per year Fridays only

Fridays: U.S.: - \$18.00 - year; Canada: \$22.00 - year

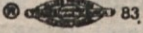
Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio

POSTMASTER: Send address change to American Home

6117 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103

Published every Tuesday and Friday except the first 2 weeks in July and the week after Christmas.

No. 92 Tuesday, December 9, 1986

Atomsko orožje — uganka

Kdo bo to zapleteno uganko rešil? Kje? In kdaj?

Nenadoma sklicana vrhunška konferenca v Reykjaviku med predsednikom Reaganom in glavnim tajnikom sovjetske komunistične partije Gorbačovom je obrodila čudovit sad: zmešala je temeljito pojme o atomski razorožitvi do take mere, da so zgubili svoj smisel in pomen celo masovni protestni »mirovni« pohodi in zborovanja zoper atomsko orožje širom sveta. Ogromen uspeh, ali ne?

Nisem strokovnjak v oboroževalni stroki, a pisarjenje po časopisih o atomskem oboroževanju in o svetovnem prizadevanju za njega omejitev, morda ustavitve ali kar popolno odpravo, me živo zanima, tako da skrbno preberem in premislim vsebino takih člankov in si ustvarjam svoje lastno mnenje o tem svetovno važnem vprašanju, ki danes razburja človeštvo. Po sestanku (ne srečanju!) obeh svetovnih voditeljev v Reykjaviku na Islandiji se je problem jedrskega orožja toliko zamotal, da se mi zdi vredno svoje misli o tem predmetu dati v javnost.

Kakor vsi vemo, teko razgovori in pogajanja med obema atomskima velesilama Ameriko in Sovjetsko zvezo (manjše količine bolj omejenega jedrskega orožja imajo tudi Anglija, Francija in deloma Indija) že dolga leta nazaj; privedla so tudi do nekaterih paktov in pogodb, ki jih pa obe strani bolj slabo upoštevata, kadar jima tako kaže in druga drugi očita kršenje. Vse to izvira iz velikega nezaupanja med obema partnerjema, a nezaupanja ni mogoče odpraviti, ker ni političnega, marveč ideološkega značaja.

Z reykvjaviškim sestankom je hotel Gorbačov Reagana presenetiti z dalekosežnimi, dobro preiščljenimi koncesijami, da bi ga prisilil k popuščanju v njegovih načrtih za Star Wars. Skoraj je moskovski diktator s svojim planom uspel. Njegovi predlogi so bili tako stvarni, pa tudi vabljivi, da se jim ni bilo mogoče upirati ne da bi nasprotnik izgledal pred svetom, da je sploh proti vsakemu sporazumu glede atomskega orožja. Predlagal je popolno odstranitev vseh sovjetskih misilov na srednjo razdaljo (intermediate range), ki jih ima na evropskem prostoru Sovjetska zveza v kategoriji SS20. Ko je Reagan pristal na to, da bi bila Amerika pripravljena potegniti nazaj v takem primeru vse Pershing 2 in cruise misile, ki jih je namestila v Evropi, je spregledal fakt, da imajo Sovjeti s svojimi misili na kratko razdaljo SS22 in SS23 možnost doseči in razbiti vse posamezne vojaške naprave v zahodni Evropi, dočim bi bili evropski člani NATO brez jedrske obrambe. Ti sovjetski kratkosežni misili so razporejeni po Poljski, Vzhodni Nemčiji in Češko-slovaški, torej na sami meji svobodne Evrope.

Zato ni čudno, da so se takoj oglasili s protesti evropski zavezniki, da bi tak sporazum, obravnavan brez njihovega pristanka, bil zanje nesprejemljiv. Izkazalo se je, da je odprava atomskega orožja tudi v manjšem, lokalnem obsegu velika uganka, ki jo bo težko razvozlati.

Ko sta se državnik v Reykjaviku dotaknila problema popolnega uničenja vse atomske zaloge tega smrtonosne-

Hvala Bogu — in spet je bil krst...

NEW YORK, N.Y. - Ta miselni vzdih se mi je porodil na tretjo novembrsko nedeljo, ki je bila pri slovenskem Sv. Cirilu na Osmi izredno lepa kar v dvojnem pogledu. No ja, vsaj na tretje mesečne nedelje se lepo spomnijo na svojo domačo cerkvico in jo obiščejo, potem gredo pa še v dvorano poslušat slovensko besedo in pesem, ki nas ohranjata kot narodno skupnost. Tako je bila na to nedeljo cerkvica lepo zasedena, slovenska maša kot vsako nedeljo in tokrat še petje, ki postaja v tej naši cerkvici kar preveč neka redkost. Pa pravijo: trije Slovenci — pevski zbor! Zares, zmerom ni tako!

Na to nedeljo je župnik med mašnim opravilom, Gospodovo daritvijo, spet opravil krst. Tudi neka redkost za našo faro in slovensko narodno skupnost na Njujorskem. Krstil je za zdaj našo najmlajšo faranko, torej je Mihec zgubil ta častni naslov kaj kmalu. Mesec dni po svojem rojstvu in krstu. Tokrat smo prisostvovali krščenju Kristine, hčerke zavzetega farana in slovenskega narodnjaka Ernesta Pavšiča ter ženke Zdenke in pa bratca Tončke.

Kdo se ob tej in takšni priliki ne bi vzradostil, ko prisostvuje taki verski in narodni svečanosti v polni slovenski cerkvici sv. Cirila?! Ne samo simbol, to je zares prav naše življenje samo, za katerega bi hoteli, da nikdar smrti ne bi poznal, in da se z njo ne bi srečeval...

A tudi temu ni tako! Štirinajst dni popreje, na prvo novembrsko nedeljo, je bilo pri deseti maši kar precej naših ljudi. Saj je bila nedelja slo-

venske šole, pa še njujorska misijonska nedelja povrh. Sicer je bila udeležba precej manjša od lanske, vendar gmotni in moralni uspeh je bil kar dober. K moralnemu je največ pripomogel govornik dneva, nam poznani in med nami priljubljen stalni gost č.g. Alojzij Jenko.

Govoril ni samo o slovenskih misijonarjih, čeprav se je prenekajkrat v govoru zadržal ob Baragi, se je lotil misijonarstva bolj na široko, ne samo iz katoliškega vidika, ampak splošnega krščanskega. Vsak mu je lahko sledil, ker je gospod Jenko dober govornik. Da je zares dober, je dokazal tudi s tem, ko je postavil vstran mikrofona v sigurnosti svoji, da njegov naravni glas lahko premaga prostornost naše male dvorane, in da na tak način vzbudi večjo pozornost pri poslušalcih. Nič ni bilo šumečih motenj, ampak čista in jasna beseda, ki učinkuje in dosega svoj namen. To je bil uspeh te naše domače misijonske nedelje.

Zdaj pa naj svojo krstno življenjsko misel povežem še z mislijo, ki se mi je globoko vsedla v dušo in čutenje ob drugi eni točki programa ob tej misijonski nedelji, ki je bila hkrati dan Vseh svetnikov, dan, ko se spominjamo naših rajnih. In tako se je naš misijonski krožek ob tej priliki spomnil vseh svojih dobrotnikov v 14. letih svojega obstoja in so odšli preko praga našega zemeljskega življenja v neskončno širjave našega verovanja.

Charles Klesin, ki je program povezoval, nam je prebral imena vseh teh, ki so odšli. Res ni znal prikazati nast-

ga orožja v teku 10 let in je izgledalo, da sta se nekako sporazumela, je svobodni svet glasno zakričal: Ne popolnega uničenja, le njega redukcijo! Kako bi se svoboda branila pred marksističnim nasiljem in agresivnostjo, ko bi bila odpravljena oplašitev (deterrence) napadalca z uspešnim povračilom napada. Kdo in na kak način more jamčiti, da bi komunistična perfidnost ne skrila in zatajila medcelinskih raket z atomskimi glavami na svojem ogromnem ozemlju, ki ga dejansko ni mogoče imeti pod kontrolo? Zato se glasi sodba svobodnega človeštva, da se mora pri vsakem pogajanju za odpravo atomskega orožja imeti pred očmi primerne količine tega orožja kot balanco atomske oplašitve. To pa še tembolj, ker prevladuje prepričanje, da je sovjetska redna (conventional) vojska pomnožena z armadami varšavskega pakta mnogo močnejša od vojaških sil svobodnega sveta. Treba je zatorej imeti neko mero zaščite tudi proti napadom redne sovjetske oz. vojske varšavskega pakta, a takšno zaščito lahko nudi le grožnja z atomsko obrambo.

Pa recite, ali ni res, da je resnično in iskreno prizadevanje za izbris smrtonosne jedrske oborožitve s celotnega površja naše zemlje velika uganka. Kjer koli začneš reševati jo, se na drugem koncu pokaže, da rešitev ne bo dobra in splošno sprejemljiva. Jedro nesprejemljivosti pa ni v reševalnih formulah, marveč v glavah in miselnosti tistih, ki formule fabricirajo. Kdor po vseh desetletnih skušnjah s komunizmom na oblasti še vedno misli, da je kakršna koli pogodba med svobodo in nasiljem enaka pogodbi med dvema enako vrednima partnerjema, je v veliki zmoti. Marksistične moralne obveznosti so bistveno drugačne od naših, marksistični dialektiki ni mogoče, in se ne sme, zaupati. Pogodbe s komunisti držijo samo, če jih ti ne morejo prelomiti. Take pakte sklepati pa je velika mojstrovina, ki je svobodni svet ni vajen, ker verjame v svetost moške besede.

V tej resnici vidim jaz zanjko v uganki, ki jo bo treba razvozlati. Kdo jo bo, če jo bo, in kako jo bo, bo pokazala bližnja prihodnost. Ko bi je ne bilo mogoče rešiti, bi šel svet veliki katastrofi nasproti.

le vrzeli v naši njujorski narodni skupnosti, ki je nastala v našem življenju, in vendar smo jo doslej še nekam prebolevali. Kar 94 jih je odšlo, in menda kar okoli 80 iz naše ožje farno-srenjske skupnosti. In to je prav tisti občutek, ki me od časa do časa močno prevzame, ko pišem svojo farno-srenjsko kroniko.

Vprav vsled tega je za mene krstno doživetje v slovenski cerkvici sv. Cirila pravo in resnično življenjsko veličastje naše njujorske narodne skupnosti. Zavedam se, da nam manjka farna organizacija, v kateri bi se mladi rod vadil voditeljstva in odgovornosti. Le tako lahko naša skupnost pride do dedičev, ki bodo naprej prenašali podedovano skrinjo zakladov našega narodnega življenja, ki dobiva svoj vidni odraz v naših narodnih običajih in navadah, ki jih tudi utrjujemo z izraznostjo naše materine besede.

Saj zaradi poštno neučinkovitosti pišem ta svoj kronički zapis v dopoldnevu Miklavževega večera. Doživljam tudi svoj otroški Cleveland, in svojo fantovsko Ljubljano z Miklavževim sejmom in šundrov na trgu pred nunsko cerkvijo in univerzo. Še mi gre mimo ušes vpitje: korobači, fige, rožiči, rožiči, fige, korobači, korobači.

In moj narod na Slovenskem, ker ni bil priden, in ni bil poslušen svojim narodnim običajem in navadam, je zares dobil fige in korobače, ki se vijejo v zamahih nevidnih preko njihovih hrbtov. Res, fige in korobači so včasih kazni, ki so potrebne ne samo neposlušnim posameznikom, ampak tudi narodom. Narodni pregovor pravi: Vsak je svoje sreče kovač! Lahko pa si ob kovanju sreče narediš nesrečo, kar smo mi delali med drugo svetovno vojno. In to ne samo pripadniki OF, ampak z mnogimi svojimi dejanji tudi tisti, ki niso bili za to fronto. Zato nam je v maju Miklavž prinesel fige in korobače vsem skupaj.

Upam pa, da se bomo ob letošnjem Miklavževem večeru poboljšali, saj nam je javil, da bo tudi letos prišel med nas. Torej v njegovi knjigi še nismo izbrisani. To pomeni, da se po poprejšnji njegovi kazni poboljšujemo.

Vendar naša poštna služba pa le hodi na slabšo pot zmerom bolj in bolj. Tako sem šele včeraj po mesecu dni dobil AD od torca, 4. novembra. Pa ne samo jaz, vsi v poštne okolišju Ridgewood, NY 11385 je niso dobili poprej. Ves paket je šel po napačni poti.

Ivan Blejec, ki sem ga spet
(dalje na str. 8)

Anton M. Lavriša

ATTORNEY-AT-LAW
(Odvetnik)

Complete Legal Services
Income Tax - Notary Public

18975 Villaview Road
at Neff
692-1172

L. P.

Zareš nepotreben incident

GORICA, It. - Patrolni čoln jugoslovanske milice je v sredo, 19. novembra okrog 9. ure opazil v predelu med Savudrijo in Piranom italijanski ribiški čoln »Auroro«, ki ga je vodil 24-letni gradeški ribič Bruno Zerbin. Čoln naj bi se nahajal okrog 3 km znotraj jugoslovanskih meja. Zerbin, prepričan, da se nahaja še v italijanskih vodah, se na poziv Jugoslovancov ni hotel ustaviti. Ti so iz brzostrelke streljali na premec ladje. Pri tem je bil Zerbin ob življenje. Miličniki so nato ladjo s preostalimi tremi ribiči odpeljali v Koper, kjer so bili kmalu odpuščeni, sodnik Gregor Velkavrh pa je razsodil, da so miličniki zakonito postopali.

Nepotrební uboj je spravil beograjsko vladó v silno zadrego. Ta zadrega se je še povečala, ko so tako italijanska vlada kot politične stranke in prebivalstvo Julijske krajine na dogodek zelo ostro reagirali. Tako je zunanji minister Andreotti dejal, da kakršnokoli naj bo izid preiskave, ki so jo uvedle jugoslovanske oblasti, je poseganje po orožju dejanje, ki je nezdržljivo z odnosi dobrega sosedsstva ter odločno pretirano, čeprav bi šlo za morebitne prekrške.

Goriška občinska uprava je »zaradi žalovanja in protesta« odpovedala srečanje mešane goriške in novogoriške komisije za obmejno sodelovanje, napovedano za 26. november, prav tako pa tudi razstavo o Primožu Trubarju, ki naj bi jo v palači Attens odprli 6. decembra.

V Trstu so zlikovci pomazali s sramotilnimi napisi več avtomobilov z jugoslovansko registracijo. V istem mestu je skupina demonstrantov iz Gradež na tržnici polila z varenino šest zabojev rib iz Kopra in dosegla, da so te ribe odpeljali drugam.

Tržaški občinski svet je ob sodil kot politično nesprejemljivo uporabo orožja, ki je v nasprotju s politiko odprte meje. Svetovalci so obvezali občinski odbor, naj zahteva od rimske vlade, da pride čimprej do sporazuma o ribolovu, ki naj zadovolji potrebe italijanskih ribičev.

Sestal se je tudi občinski svet v Gradežu. Župan Zanetti je govoril umirjeno. Izrazil je zahtevo, da se skliče mednarodna komisija, ki naj prouči, kako je dogodek potekel, obenem je obsodil uporabo orožja, ki je tudi po jugoslovanskih zakonih dovoljena le v primeru napadnega obnašanja. Odgovorni naj bodo kaznovani. »Nočemo maščevanja,« je še dodal, »hočemo samo, da se razjasni tragična dejstva, ki so okrvavila naš zaliv.«

Zunanji minister Andreotti bi moral v soboto 22. novembra priti v Trst na odprtje novega akademskega leta na tamkajšnji univerzi, pa se je temu odpovedal, da se je lahko sestel z jugoslovanskim veleposlanikom Skataretikom,

ki je prinesel novo poslanico jugoslovanskega zunanjega ministra Dizdarevića, v kateri ta ponovno izraža svoje sožalje ob tragični smrti Bruna Zerbina. V sledečem pogovoru sta oba sobesednika poudarila, da je treba pospešiti odobritev sporazuma z dne 18. februarja 1983, ki se nanaša na ribolov v Tržaškem zalivu in ga je do sedaj odobril zgolj italijanski senat, obenem pa naj se ustanovijo mešane ribiške družbe.

Predsednik jugoslovanske zvezne vlade Mikulić je Craxiju poslal posebno pismo, ki sta ga takoj objavila tako italijanski radio kot televizija. V njem je rečeno, da Jugoslavija obžaluje tragični dogodek, obe vladi pa naj si prizadevata za čimprejšnjo celostno rešitev ribiškega vprašanja. Obenem je Mikulić potrdil željo po nadaljevanju prijateljskih odnosov med državama. Republiški sekretariat za notranje zadeve SR Slovenije pa je takoj po incidentu premestil posadko patrolnega čolna na drugo službeno mesto.

Kam je šlo

\$25.000.000.00?

Jugoslovanski zgodovinarji raziskujejo dokumente v povojnih ameriških in angleških arhivih. Tako prihajajo na dan zelo zanimive stvari iz komaj preteklega jugoslovanske zgodovine. Med temi zanimivostmi je tudi naslednja:

Ko so leta 1954 podpisali v Londonu znani »Memorandum o sporazumu dveh vlad« (italijanske in jugoslovanske) glede razdelitve Tržaškega svobodnega ozemlja tako, da si je Jugoslavija priključila cono B (Koper in okolico), Italija pa se je vrnila v cono A (Trst in okolico), so Anglija in ZDA obljubile Jugoslaviji 25 milijonov dolarjev kot odškodnino za izgubo tržaškega pristanišča. S tem denarjem naj bi Jugoslavija zgradila pristanišče v Kopru.

Toda Danilo Petrinja-Primož piše: »Kategorično izjavljam, da za izgradnjo koprškega pristanišča ni šel niti en sam dolar iz navedenih 25 milijonov dolarjev.« Pristanišče, pravi omenjeni avtor, se je gradilo izključno s posojili in finančnimi sredstvi koprškega obalnega področja. Vsa posojila so bila pozneje vrnjena.

Druga zanimivost: Angloamerikanci so pozneje želeli kontrolirati, ali so šli njihovi dolarji v pravi namen. Zato je sredi leta 1958 prišla posebna angloameriška komisija, da preveri dela v koprškem pristanišču. Še prej je prišel veleposlanik Srzentić, sklical direktorje vseh koprskih podjetij in zahteval, naj prikažejo, da so vsa do tedaj opravljena dela bila izvršena iz sklada 25 milijonov dolarjev. Petrinja piše, »ker sem takemu načinu prikazovanja nasprotoval, so me pri sestavljanju poročila iz razgovorov z angloameriško komisijo izključili.«

EKSPLOZIJA MUNICIJE V LJUBLJANI L. 1945

(Ta članek je izšel v »Sokol-skem vestniku« izpod peresa urednika Dušana Svetliča. Posredoval nam ga je naročnik iz Jolietu, Ill. Gre za opis zanimivega dogodka, kateremu je bil pisec očevidec. Ur.)

O tem dogodku, ki je skoraj porušil celo Ljubljano, doslej nisem nikjer mogel zaslediti kakršnegakoli poročila. Odločil sem se torej, da kot očevidec ta dogodek opišem.

Od prihoda komunističnih partizanov v Ljubljano, 9. maja 1945. leta, se je pričelo z nebrzdanim in nekontroliranim proslavljanjem zmage vsak večer na ta način, da so ti partizani brezobzirno uničevali od Nemcev zaplenjene signalne rakete po vseh predelih križem mesta z izstreljevanjem teh raket tako, da v večernih urah nisi bil varen na cesti, ker bi utegnil dobiti ogorek v obraz. To divjanje je trajalo nenehoma tja do 9. junija.

Na Ljubljanskem polju, v bližini pokopališča Sv. Križa, sem imel od mestne občine ljubljanske v najemu takozvano »vojno njivo«. To je sicer bil ob priliki parcelacije za cesto odstopljeni svet. S soprogo sva ta svet obdelovala in resnično pridelala na njem nekaj krompirja, fižola in druge zelenjave, da smo lažje prenašali stradanje med vojno.

Ko sem se bal aretacije od strani okupatorja, sem se često med fižolovimi prekljami skrival, pa smo se posebno proti koncu vojne s soprogo in hčerkico dostikrat skrivali pred angleškimi »Spitfire« letalci, ki so marsikdaj s strojnimi streljali na posamezne pod seboj. Tako je nekoč neki letalec streljal na samem pokopališču na mojega svaka in njegovo komaj štiriletno hčerkico tako, da se mu je še komaj utegnil skriti za kamenite nagrobnike. Pravil mi je, da so krogle kar brizgale po kamenju okoli njega.

Na tej vojni njivi sem bil z ženo in hčerko tudi dne 9. junija 1945. leta do pozno popoldne, ko smo se preko polja na biciklih podali domov mimo samotno stoječe Dolarjeve vile proti Vilharjevi cesti, potekajoči vzporedno z železniškimi tiri ljubljanske železniške postaje. Spremljal nas je na tej poti tudi moj svak, ker se je govorilo po mestu, da je prispel iz Dachaua transport bivših jetnikov tega taborišča in da se ti trenutno nahajajo v Marijanišču. Pričakovali smo namreč tudi mi vrnitev mojega drugega svaka in tasta iz Dachaua. (Ta govorica o tem transportu se je kasneje izkazala za neresnično.)

Koprsko pristanišče je torej zgradila Slovenija s svojimi sredstvi. Kam je šlo onih 25 milijonov dolarjev, ki so bili dani za koprsko pristanišče? (Po »Nedeljskem dnevniku«)

/Dopisa sta izšla v Kat. glaslu, 27. nov. 1986/

Kot vsak večer, tako so tudi ta večer partizani pričeli s streljanjem svetlobnih raket na vseh koncih mesta in tudi nad tiri železniške postaje, kjer je bila odlagana kar med tiri od Nemcev zaplenjena municija vseh mogočih vrst — govorilo se je — da tudi morskih min. Nalagalo se jo je vse od vialdukta na Šmartinski cesti pa tja do Tyrševe ceste, torej kar na dolžini kakega kilometra.

Opazili smo, da se ena teh izstreljenih svetlobnih raket ni dvignila proti nebu, temveč je odskakovala v lokih od streh železniških vagonov in končno med njimi izginila. V smehu smo si rekli, da je pač ta dobila »felšo«, se torej iz nekega razloga v cevi zataknila ob času izstrelitve. Seveda — takrat na to nismo polagali nikake važnosti.

Pripeljali smo se do Vilharjeve ceste, ki je delila železniške tiri od Ljubljanskega polja, ko je raz teh tirov priteknel nek prestrašen železničar in nam zakričal: »Ljudje, bežite, vsak čas bo eksplozija!«

Vprašal sem ga, zakaj eksplozija, pa mi je v naglici povedal, da je ena raketa padla v polit bencin, ki se ga je kradlo, in goreči bencin je vnel naokoli raztreseno slamo, ki je ležala v bližini vagona z municijo...

Možakar je jadreno zbežal proti Zeleni jami, mi pa smo tudi jadreno na biciklih proti podvozu na Šmartinski cesti, ki ga je stražil nek partizan z brzostrelko. Ustavil nas je in vprašal, zakaj tako drvimo in zahteval od nas, da mu pokažemo osebne izkaznice. V naglici sem mu povedal, kaj se bo vsak čas zgodilo: eksplozija! Vsa strogost ga je takoj minila, pozabil je na izkaznice in zaklel: »O, porka m.....!« in jo jadreno pobrisal nekam proti Vodmatu.

Mi smo na biciklih nadaljevali po Šmartinski cesti, med vožnjo premišljajoči, kam naj se pred grozečo eksplozijo skrijemo, če do nje v resnici tudi pride. Sklenili smo, da se umaknemo za Ljubljanski grad. Pripeljali smo le do križišča Šmartinske z Jegličevo cesto, ko se je naenkrat posvetilo, zagrmelo in proti nebu so bušnili celi snopi svetlobnih raket.

Vse je tako izgledalo, kot da se je kot prvi vnel prav vagon s svetlobnimi raketami, nakar je nastal nekak mir in smo že mislili, da nas je oni železničar potegnil za nos. Pa ni bilo tako! Ko smo pripeljali do Poljanske ceste pri Ambroževem trgu, se je zopet zablistalo in strahovito zabobnelo, da

nam je kar zastal dih in bi nas pritisk eksplozije kmalu vrgel s sedla biciklov. Raz hiš so padali strešniki in razbito okensko steklo. Ljudje, ki niso vedeli, za kaj gre in kaj vse to pomeni, so splašeni bežali v vse smeri.

Imeli smo srečo! Na nas ni padel noben strešnik in tudi ne steklo. Da bi še pravočasno prispeli za Ljubljanski grad ni več bilo misliti. Spomnil sem se, da je moja pokojna teta zgradila za časa vojne kar dobro zaklonišče in smo se zato podali v njeno vilo v Zarnikovi ulici. Odprl nam je moj bratranec, katerega sem prosil, naj nas takoj pusti v njihovo zaklonišče. Debelo nas je pogledal in vprašal, zakaj naj bi šli v zaklonišče.

Ni mi bilo potrebno pojašnjevati vzroka, ker je prav tedaj ponovno strašno zablistalo in zabobnelo, proti nebu se je dvignil žareči oblak. Z balkona vile je zmetalo cvetlične lonce in strešnike s strehe. Mi smo se jadreno podali v kletno zaklonišče, saj je eksplozija sledila eksploziji. V zaklonišču je — ne vem kako — vrglo svetilko s stene in meni izbiloci-gareto iz ust.

Eksplozija ni bilo ne konca, ne kraja. Vrstile so se nekako tja do druge ure jutraj. V zaklonišču smo bili v popolni neizvestnosti, kaj se je pravzaprav godilo zunaj zaklonišča. Ne spominjam se točne ure, pa se mi zdi, da se je okoli pete ure jutraj oglasil radió in se je javilo, da nikdo ne sme iz hiše, ker bi bil sicer na licu mesta ustreljen po varnostnih organih.

Svaka je skrbelo, kaj se je zgodilo z njegovo rodbino in z mojo taščo. Stanovali so namreč v veliki stanovanjski hiši prav blizu moje »vojne njive«. Še bolj je skrbelo moje soprogo, kaj se je zgodilo z njeno materjo, ki je potem, ko so odpeljali očeta v Dachau, živela pri svakovi družini.

Ob deveti uri dopoldne — vsaj tako se mi zdi — je bila zabrana premikanja izven hiše umaknjena in smo se s strahom podali na cesto potem, ko smo ugotovili, da so v vili tanke vmesne stene popokale in se celo nagnile. S soprogo sva se spraševala, kaj se je zgodilo z našim stanovanjem v Holzapfelovi ulici, ki je seveda bilo eksplozija dokaj bližje.

Kmalu smo ugotovili tudi to. Razbita so bila vsa okna in ona na, od eksplozije odmaknjeni strani potegnjena iz zidu, zastori potrgani. Pogled v notranjost sob je bil kaj žalosten. Sredi sobe so ležali

(dalje na str. 4)

Grdina Pogrebni Zavod

17010 Lake Shore Blvd. 531-6300

1053 E. 62. cesta 431-2088

— V družinski lasti že 82 let. —

BOJANU ŠTIHU v spomin

Potrebujemo Slovenci voditelja

V tisti noči s torca na sredo, 15. oktobra, ko je umrl Bojan Štih, esejist in teatrolog, kot so ga v jugoslovanski Sloveniji uradno označevali; v tisti noči smo Slovenci v Jugoslaviji izgubili svojega neformalnega voditelja, vidca in človeka.

Zlomilo ga je v času, ko bi ga slovenski narod v Jugoslaviji najbolj potreboval; v času, ko je ljudstvo prav v njem čedalje bolj gledalo svojega resničnega predstavnika, na katerega se bo v težkih časih moč opreti in mu zaupati.

»Štih se je počesal...« mi je prišepnil prijatelj, ko smo se pred dvema letoma udeleževali tribune »Slovenski narod in slovenska kultura«, v Cankarjevem domu v Ljubljani. Vedno nekoliko skuštran, nikoli s kravato, z lasmi padajočimi čez čelo in iskričim pogledom; takega smo srečevali po Ljubljani, tak je vodil svoje znamenite »večere« v hotelu Slon, tak je vodil, s Partljičem, tudi tribuno »Slovenski narod in slovenska kultura«. Prvi večer je prišel na oder precej skuštran, drugi večer pa malo manj, tako da je omenjeni moj prijatelj takoj komentiral ta zunanji Štihov izgled.

Pa samega sebe ni imel za bohema, vsaj tako je rekel v svojem zadnjem intervjuju, ki ga je objavila *Mladina* 17. oktobra; že po njegovi smrti: »...bohemiade se ne znam iti, ker sem zvečer zaspan.«

Kljub temu smo ga imeli za bohema, predvsem in na prvem mestu pa za posebne vrste protestnika in porogljivca. Saj se je tudi čemu rogati v Sloveniji, v Jugoslaviji. In Štih se je rogal partijskim funkcionarjem, zabavljal čez balkanizacijo Ljubljane in Slovenije — čevapčiči so mu zelo smrdeli...

Prav v prej omenjenem zadnjem intervjuju v *Mladini*, je rekel, da so ga leta 1958 izključili iz članstva partije. Vsem pa je že vrsto let znano in tudi sam Štih je nekdanj povedal, da je takrat sam izstopil iz partije. Ker pa so v današnjem času izstopi iz partije moderni in ker velja za junaka tisti, ki izstopi, se je sam zdaj umaknil. Ali pa se je hotel postaviti nad današnje izstopnike: izstopiti iz partije 1958 je bilo vse drugačno junaštvo kot danes, ko izstopi postajajo moda.

Ni trpel mode, množične obsedenosti. Sam je že zdavnaj napadal partijo zaradi butaste in smešne politike. Danes, ko partijo že lahko, brez večje nevarnosti, vsak napada, pa se je umaknil in večkrat pisal o tem, da je bila komunistična revolucija tudi pozitivna. Pa je bil vendar prvi, ki je vedel, da je bila komunistična revolucija za slovenski narod predvsem velika pomota. Vendar ni hotel tuliti v isti rog s tistimi, ki si to šele v teh časih upajo povedati ali pa so to sploh šele v teh časih »odkri-li«.

Tako, na kratko, je zastavil besedo, brez napisanih govorov; kot bi imel vse v kotičkih možganskih vozlov. In najsij je šlo za gospodarstvo, za politiko ali kulturno politiko — zlasti to: kulturna politika je bila njegova obsedenost. Če kultura ne bo Slovencev rešila; od koga naj pričakujemo rešitve, je menil.

Ljubljansko *Delo* je njegovemu spominu 16. oktobra namenilo prav takšno pozornost kakor pred leti Kocbeku, prav toliko prostora je zavzel in prav na istem mestu je bil objavljen njegov nekrolog.

Kadar je zadnja leta kje pa-

dla kakršna koli ustvarjalna pobuda, se je njen avtor vedno skliceval na Štihu. »Saj je tako rekel Štih!« Štih je bil avtoriteta in sam je menil, spet v svojem zadnjem intervjuju, da je bila njegova dolžnost, da kot kulturni in javni delavec in kot pisatelj reagira na politične pojave. »Kultura je del politike. To se pravi, da jaz kot pisatelj moram reagirati na vse politične fenomene samo iz enega kota: moralnokritičnega...«

Bolel ga je velikanski davek, ki ga je moral njegov majhen slovenski narod plačevati Balkanskemu polotoku. O tem je večkrat potožil, kaj napisal; še več napisanega pa ni mogel objaviti. Četudi smo vsi po vrsti čudno gledali kako Štihu objavljajo zelo kritične pisarije!

Bolelo pa ga je tudi, da sam slovenski narod moralno propada. Ob monopolu partije, ob polpismenih partijskih republiških in državnih funkcionarjih, ki so vse globlje in globlje potapljali narodovo usodo. Iz moralnokritičnega zornega kota je ostril svoje pero in svoj jezik...

Tako je Bojan Štih postajal, zlasti v zadnjih desetih letih resnični narodov vzor. Umrl je sredi dela, ne le sredi pisanja in javnega nastopanja, umrl je tudi kot ravnatelj edinega slovenskega filmskega podjetja Viba filma. Še veliko načrtov je imel in še bi jih mogel uredničevati — njegovo delo in življenje je zastalo pri manj kot 64 letih. Toda v teh kratkih 64 letih je Štih posegel v slovensko kulturno in politično dogajanje mnogo bolj kot nekateri partijski funkcionarji, pa četudi živijo 90 let.

In tako smo pri vprašanju resničnega slovenskega voditelja. Saj imamo politično vodstvo, toda to vodstvo je v rokah partije in zato nihče teh voditeljev ne more biti vseslovenski voditelj; zastopa pač svoje »vernike«, zastopa 10 odstotkov Slovencev ali še manj. Partijsko vodstvo je diskreditirano že s tem, ker je klika, oligarhija, zastopstvo manjšine.

Zelo pogosto je slišati mnenje, da smo Slovenci nepolitičen narod, politično apatičen narod in kar je še takih nečednosti. Štihu je bilo vse prej kot do tega, da bi ga kdorkoli imel za kakršnega koli vodjo. In to tudi ni bil. Pa vendar so ga vsi imeli za takega in bil je vodja proti svoji volji in ne da bi ga kdo vprašal, če mu je to prav. Postal je vodja s svojim delom, s svojo držo moža, ki ima kol v hrbtnici.

Zelo jasno se je pokazalo, da Slovenci potrebujemo voditelja. Izbrali smo Štihu. Ob letošnjih volitvah, ko so si partijski funkcionarji med seboj porazdelili stolčke (temu se v Jugoslaviji pravi volitve), je bilo Štihovo ime velikokrat omenjeno; »Štih naj prevzame najvišje politične funkcije«, je marsikdaj rekel ta ali oni. Štih pa se je temu le nasmejal in si mislil svoje...

Navsezadnje ni bil zločinec,

Eksplodija municije v Ljubljani

(Nadaljevanje s str. 3)

kupi kaktusov, ki so se nahajali sicer na oknih. Po tleh so ležale knjige, ki jih je vrglo s polic. Hujše škode pa ni bilo.

Želeli smo se podati po Šmartinski cesti, da bi videli, kaj se je zgodilo s stanovanjem matere moje soproge, pa je ta cesta bila zaprta za promet, ker je bila na debelo zasuta s strešno opeko, steklom, porušeni dimniki. Strehe so bile razkrite in tam koncem ceste je gorela velika stanovanjska hiša, v kateri je bila znana restravracija »Vinotoč«. Dim se je dvigal tudi s hiš tam doli proti Vodmatu.

Da bi dospeli do svakovega doma, smo morali napraviti velik ovinek skozi predmestje Vodmat. Svakova družina in mati so se že vrnili v svoje stanovanje in nam vsi iz sebe pripovedovali o strahotah te eksplozije, ki so jo na odprtem polju doživljali dokaj strašnejše, kot pa mi v mestu. Bali so se, da se bo hiša zrušila in zato so zbežali iz nje, na vrat, na nos tja proti vasi Tomačevo in proti Jaršam, skupno z bežečimi partizani, ki se jim je posrečilo umakniti s tirov železniške postaje.

Moja tašča, boleha žena, je na tem begu omagala in bi bilo po njej, ko bi je ne vlekel iz območja padajočega železja nek mladi partizan. Pozneje smo videli, da je bilo to železje razsuto po vsem polju od železniških tirov tja do Linhartove ceste, torej kak kilometer daleč. Pošastno je bilo videti v njive zadržte kose tračnic, kose vagonov, koles in drugega železja.

Ogled s polja proti železniški postaji se je popolnoma spremenil, saj so eksplozije pometle s poslopji postaje — preživelo pa je samo postajno poslopje. S polja si videl tja do vojašnice in sokolskega doma na Taboru. Hiše špediterja Rajka Turka na Vilharjevi cesti so se porušile in žalostno so se nagnile stene v smeri eksplozije. V malo poslopje nekdanje mestne mitnice pri podvozu na Šmartinski cesti se je zadržal kar cel vagon.

V hiši moje tašče na Šmartinski cesti je bilo razdejanje popolno. Ni se več vedelo, kaj kateremu izmed več stanovanj pripada, ker so bile stene med stanovanji porušene in vse kar je bilo v sobah razmetano po vsem prostoru. Ker je bila Šmartinska cesta dalj časa zaprta, so se pogrebi k Sv. Križu vršili z velikim ovinkom skozi predmestje Vodmat in iz zahodnega dela mesta preko Tyrševe in Linhartove ceste.

Ob času eksplozije so zboro-

da bi prevzemal nas takšne kazni, kakršna bi bila politična funkcija v teh časih. Mogoče pa je že takrat slutil, da se mu izteka čas. Vse to so le uganjanja in špekuliranja, zato naj jih bo zadosti (ali kot bi rekel Štih: »bodij jih zadosti«)! In tik pred smrtjo je pisal na vse konce in kraje in rotil svoje

(dalje na str. 8)

vale v nekdanjem Sokolskem domu na Taboru antifasiistične žene (AFŽ). Po pripovedovanju udeleženke je bila tam zmeda popolna, vse je gazilo preko vseh, pa ni vedela povedati, dali je bilo kaj težjih nesreč. Na samem domu pa je odkrilo le nekaj bakrene strešne kritine in razbilo okna.

Zgradba Železniške zadrage na Masarykovi cesti je bila takorekoč do tal porušena, prav tako kurilnice in skladišča na železniški postaji. Sreča pri vsem tem je bila, da se ni razletel v bližini, na Resljevi cesti stoječi plinski rezervoar mestne plinarne. Razkrite, ali vsaj težko poškodovane so bile vse strehe tja do mestne stanovanjske hiše na Jegličevi cesti.

Sila eksplozije je bila tolikšna, da je, kot se je pripovedovalo, vrglo kolo nekega vagona prav tja pod Ljubljanski grad, v Streliško ulico, drugo kolo pa da je letelo preko centra Ljubljane in se zadržalo v poslopje, imenovano »Malo gradšček«. Naravnost smešen pa je bil pogled na pločevinaste bombirane rulete trgovin na Wolfovi ulici, katere je vakuum potegnil navzven, da so kot napihnjene trebuhi štrlele na cesto.

Nemogoče mi je bilo ugotoviti, dali je eksplozija zahtevala kake človeške žrtve. Uradno je bilo o tem vse tiho. Slučajno sem imel znanca med mladino, mobilizirano v partizane. Ta mladina je bila nastanjena v takozvanih »ruskih barakah« ob Masarykovi cesti, ki so jih med okupacijo izboljšali Italijani. Ta mladenič mi je povedal, da so se barake ob eni prvih eksplozij zrušile nanje in da ne ve povedati drugega, kot da je vse kričalo izpod ruševin na pomoč, on pa je k sreči ostal nepoškodovan.

Večina Ljubljancev sploh ni vedela za naslago municije, takorekoč v središču mesta, in je med meščani nastalo nepopolno ogorčenje radi tega. Komunistične oblasti so bile — naravno — dokaj poparjene. Vse pa je izgledalo tako, kot da bi želele vreči krivdo za to nesrečo na sabotažo »bele garde«; vsaj tako se je želelo prikazati to zadevo potom lističev, ki so se pojavili v vzhodnem predelu mesta na telefonskih in električnih drogovi.

Ko bi se resnica o vzroku eksplozije ne razširila po mestu z bliskovito naglico, bi lahko v resnici prišlo do »Šentjernejske noči«. Tako pa je vsa krivda padla na nesposobno komunistično vodstvo. Pričele so po mestu krožiti najrazličnejše vesti: da je bil odstavljen direktor železniške uprave, da je ono nesrečno raketo, ki je odskakovala od vagonov starih in končno zapalila slamo in bencin, izstrelil mlad partizanski podporočnik, ki da je nato izvršil samomor?! itd. itd. Vsakdo je vedel povedati vse dogodke »natančno« in nikdo seveda nič konkretnega, kot je običaj, če oblast molči.

(Konec)

Dragi rojaki, potujete v Evropo?

Na pragu domovine, v središču stare Gorice na lepem drevoredu Corso Italija, vas pričakujemo v PALACE HOTELU, najboljšem hotelu v mestu: 75 sob s kopalnico, telefonom, radijskim sprejemnikom, barvno televizijo, mini-barom, klimatizacijo. Najmodernejši komfort po zelo ugodnih cenah: enoposteljna soba \$28.00, dvoposteljna soba \$39.00. Cenjenim gostom so na razpolago hale, konferenčna dvorana, parkirni prostor in hotelska restavracija v začasno ločenem poslovanju. V PALACE HOTELU bo poskrbljeno za vaš čimprijetnejše počutje, dobrodošlico pa vam bo osebno izrekel rojak Vinko LEVSTIK:

DOBRODOŠLI!

PH-PALACE HOTEL, Corso Italiana 63

34 170 Gorizia-Gorica, Italy; Tel.: 0481-82166; Telex 461154 PAL GO I

Kanadska Domovina

RESNICA O TITOIZMU

II. del (Nadaljevanje in konec)

Titov koncept »tretje poti« med Vzhodom in Zahodom, ki se je zunaj razumel kot »neopredeljenost«, se je doma enačil s sistemom takozvane »samouprave«, ki naj bi bila prav tako nekje vmes med sovjetskim in zahodnim modelom.

V resnici pa je Jugoslavija ostala komunistična država s socialnim lastništvom produk-

cije (privatna podjetnost funkcionira le z dovoljenjem in lastništvu nima mesta v jugoslovanski ustavi). Vsa podjetja, pisarne in tovarne naj bi ne bile vodene od države kot je praksa v ZSSR, pač pa od zaposlenih delavcev. Toda sociolog Neca Jovanov je dokazal, da je za fasado samouprave le nekaj ljudi, ki v resnici odločajo po partijskih navodilih.

Med temi so poslovodje, uradniki delavskih sindikatov in drugi, ki so pod kontrolo partije. Delavci nimajo nobene besede pri nastavljanju delavskih mezd in resnično oblast v deželi si lasti »majhno število partijskih, državnih, policijskih in vojaških funkcionarjev«.

Jugoslovanskim voditeljem je kot nalašč ustrezalo, da so pričeli s samoupravo v času bogate zahodne pomoči in v dobi hitre industrializacije, ko se je beležil ekonomski napredek. Dejstvo, da samoupravljanje pri tem ni igralo nobene vloge se da dokazati s tem, da so se številke rasti lahko primerjale z onimi v ZSSR in Rumuniji v sličnih dobah napredka.

To blagostanje pa je bilo lahkomišelnost od Tita raztegnjeno, ker svojim ministrom ni dovolil, da bi zmanjšali izdatke. Po l. 1973 se je brez težav dobilo kredite, ker so se petrolejski dolarji kopicili v bankah in zaradi manjše gospodarske krize na zahodu, je moral ta denar iti v promet drugam. Ljubomir Madžar z beograjske ekonomske fakultete je opisal Titovo ekonomsko politiko zadnjih štirih let njegovega vladanja kot »državni samomor«. Ko so po Titovi smrti pričeli prihajati računi, je dinar skrhal; življenjski standard je sedaj tak, kot je bil okrog l. 1967.

Ko je bil Tito prisiljen opustiti centralistično planiranje, ni delegiral oblasti teoretično samoupravnim delavskim silam, temveč partijskim glavam v osmih federalnih enotah. V zameno za njihovo lojalnost, je bila tem enotam dana obsežna kontrola nad lokalno ekonomijo, vključno s pravico odločanja o investicijah in nameščenjem osebja.

Sledil je pričakovani rezultat: »osem majhnih samovlad« kot je temu Tito sam malo pred smrtjo imenoval, so zahtevale vsaka svojo težko industrijo, petrokemično industrijo, banke, in so z medsebojnim tekmovanjem pričele uničevati državo. Z neracionalnim ekonomskim razvojem je jugoslovanska industrija postala popolnoma odvisna od uvoza: okrog 80% vseh surovin in strojev je moralo biti uvoženih.

Titovi nasledniki morajo sedaj te račune poravnati. V maju 1986 je novoimenovani predsednik federalne vlade Branko Mikulić podal »nisem jaz kriv« govor, v katerem je dejal, da je v zadnjih štirih letih (dalje na str. 6)

**Kanadski rojakil
Dopisujte v Ameriško
Domovino!**

(F.S.)

Plenum »razumnikov« OF na »razumnikov OF na Bledu

TORONTO, Ont. - V sredo, 5. novembra 1986, ob 10h dopoldne, se je v kongresni dvorani hotela Toplice na Bledu pričelo zborovanje kulturnih delavcev OF. O tem zborovanju se je ljubljansko *Delo* v svoji sobotni prilogi od 8. novembra precej razpisalo in nam dalo vedeti, kako ti slovenski kulturni delavci nekdanje OF gledajo na »slovenski narodni značaj«.

Tema in vzpodbuda tega zborovanja je bila četrta točka temeljnega programa OF: »Z osvobodilno akcijo in aktivizacijo slovenskih množic preoblikuje OF narodni značaj. Slovenske ljudske množice, ki se borijo za svoje narodne in človeške pravice, ustvarjajo nov lik aktivnega slovenstva.«

Tov. Ciril Zlobec, ki je v svojem dopisu v *Delu* obravnaval to snov, je med drugim zapisal: »Navajanje 4. točke OF naj bi bilo na prvi pogled predvsem spodbudno, že sama njena formulacija (iz leta 1941) naj ne bi dopuščala nikakršnega defetizma: je namreč izrazito afirmativna v smislu zgodovinskih pričakovanj. Slovenski narodni značaj, si hitimo dopovedovati, se je spremenil, temeljito in zanesljivo, prav v duhu takratne programske vizije ustanoviteljev OF. Do takšne spodbudne sodbe o sebi se po asociativni logiki najpogosteje dokopljejo prek zanikanja znane Cankarjeve sintagme o Slovencih: „Za hlapce rojeni, za hlapce vzgojeni, ustvarjeni za hlapčevanje“. Nekoč je bila ta Cankarjeva obtožba pljunek v obraz slovenski družbi; zdaj nas ob njej prešine skoraj blago zadovoljstvo, da smo se iz Cankarjevega naroda hlapcev prek enobojevskega naroda junakov povzdignili v moderen, svoboden, demokratičen, vsestransko ustvarjalni narod.«

Komu bi tovariš Ciril Zlobec rad solil pamet? Ali ni OF

hlapčevala Stalinu vse tja do l. 1948 (in to prostovoljno), do čim slovenski narod pod tisočletno nemško oblastjo ni imel dosti izbire? In KPS je izigrala naivne krščanske socialiste in levičarske sokole, ki so se pridružili njeni takozvani NOB, ki ni bila nič drugega kot stalinistična revolucija, s katero naj bi se »preoblikoval narodni značaj« z marksistično ideologijo in brezboštvo, ki sta danes povod za masovne samomore mnogih Slovencev, ki svoj čas o tem niti razmišljali niso. (Da ne govorim o masovnih pomorih vrnenih domobrancev.)

Po l. 1948 se je z vso vsmo služilo Titu, učencu Stalina, ki je uvedel »bratstvo in edinstvo« jugoslovanskih narodov, pa so pri tem Slovenci, kot v stari Jugoslaviji, ostali kot gospodarsko in kulturno napredni ljudje, izrodek, ki ne odgovarja načelom revolucije, ki je: »Ali vsi reveži ali vsi bogati«.

Samo bedaki še verjamejo v to marksistično utopijo. Državni kapitalizem socialističnega samoupravljanja se je izkazal za nezmožnega, da bi narodu zagotovil slikovito bodočnost, pač pa ga je pahnil v gospodarsko krizo, iz katere se je izcimilo politično, moralno vprašanje, dejansko vprašanje narodnega obstoja. Verjetno se tisti, ki danes sedijo na stolčkih v Ljubljani, te svoje narodne odgovornosti ne zavedajo. Pred seboj imajo še vedno svoja junaška dejanja iz časa vojne in revolucije, kar jih v današnjem modernem svetu konkurence iz tržne izmenjave dela »bebece«.

V čem je torej svoboda? Svoboda je dati vsakemu posamezniku možnost razviti se do najvišje stopnje njegovih zmožnosti! Naj bo to na kateremkoli področju človeškega udejstvovanja: gospodarstvu, politiki, veri, kulturi itd. Dokler bo slovenska kultura ome-

(Dalje na str. 7)

ROJAKI V HAMILTONU

smo obhajali letos četrto obletnico posvetitve nove cerkve. Bil je na Miklavžev večer, dne 5. decembra 1982. Bil je resnično dan, ki ga je naredil Gospod. Ne zato, ker je bila cerkev prenapolnjena; ne radi mogočnega petja; ne radi maziljenja oltarja in štirih križev; ne radi govora, ki ga je imel sedaj pokojni škof Reding; tudi ne radi številne duhovščine. Vse to je dalo dnevu zunanjo lepoto in mogočnost. Kar je naredilo in še dela tisti dan »veliki dan« naše župnije, je bilo notranje veselje, ponos, sreča in zavest, da je majhna slovenska skupnost uspela postaviti Bogu primern dom, božjo hišo. Med nami prebiva On, ki je rekel: Ostal bom z vami vse dni do konca časov.

Škof Reding je bil za nas več kot samo škof; bil je naš dobitnik in prijatelj. Posvetitev naše cerkve je bilo njegovo zadnje opravilo te vrste. Nekaj

dni pozneje je šel na zdravniški pregled, ki je ugotovil raka v hrbtenici. Na prvo obletnico posvetitve naše cerkve ga je Stvarnik poklical k sebi. Še vedno se ga hvaležno spominjamo.

Miklavž pa še vedno prihaja med nas. Rad ima pridne otroke, pa tudi vse dobre farane. Otrokom prinese darove, obenem pa jih zna opozoriti na božje otroštvo, in pa, da naj čuvajo zaklad materine besede, slovenski jezik. Nikoli pa ne pozabi omeniti, da je bila nova cerkev posvečena na njegov »Miklavžev večer«.

Da ne bi pozabili njegovega praznovanja, nam je vnaprej poslal vsebinno svojega nagovora. Škratov v njem ne omenja, a so se tudi ti prijavili. Najbrž bi radi pohvalit tiste, ki zanemarjajo svoje verske dolžnosti in izgubljajo slovensko zavest: oboje je namreč tesno povezano.

Miklavžev govor

Lep pozdrav vsem tukaj zbranim!

Voščim srečo, mir podarim, blagoslov nebes oznamim!

Tu s seboj imam darove, lepe, svetle, čisto nove.

Prav vesel sem jih pripravil, da otroke bi obdaril.

Mi Hamilton je res pri srcu, saj najdem tu, kot v rajskem vrtcu

veliko vrveža mladine, ki rajske so odsev miline.

In ljub napakam in slabosti, hudobni niso, — vsaj ne dosti.

Jaz, Miklavž, jih rad imam, to vam iz srca priznam.

In vem, o koliko skrbi, ljubezni, žrtve in moči

tu starši morate vložiti, če hočete jih prav vzgojiti.

Zato vam, starši, stokrat hvala, od vseh nebeščanov pohvala!

In ko se k vam z neba oziram, veselja solze si otiram,

ker komaj se verjeti da, da ste tak' zlatega srca.

Res, lepo faro si gradite, pridno delate, skrbite,

da je malo kdo vam kos! — Bogu v čast in vam v ponos!

Ker, dragi starši, rad imam otroke in vedno so odprte zanje

moje roke,

naj se potožim, — čisto iz srca, kaj me skrbi, ko gledam k vam

z neba:

Da božji smo otroci, to pač največji dar je dobrega Boga.

Za njim takoj zaklad največji: beseda mater'na.

O, čuvajte zaklad, slovenski jezik, naj trud za to ne bo nikdar

prevelik.

Saj jezik ta je biser, petje raja, ki prelepo zveni, srce opaja.

Sam Bog ga je vesel, ko tu ga sliši,

molitev izrečeno v njem prav rad usliši.

Pa še tole naj poudarim, iz srca takole pravim:

Bog naj vse vas blagoslovi, uslišuje v cerkvi novi!

Naj vas še naprej ohranja / vse vesele, polne zdravja!

In nekoč, ko pride čas, k sebi v raj pripelje vas;

v domovino, kjer ni bóli, —

ampak sreča radostna v vsakem srcu je doma!

— Tako, sedaj pa le z darovi pojdemo do otrok.

Vsak dar naj vam oznanja, kako je dober Bog!

ŽUPNIJSKA HRANILNICA in POSOJILNICA "SLOVENIJA"

Vam nudi razne finančne usluge: Posojila za hiše, avtomobile, potovanja, študij itd. Vaši prihranki pa se obrestujejo po najvišji možni stopnji.

**POSLUŽITE SE NAŠE SLOVENSKE
FINANČNE USTANOVE!**

URADNE URE

na 618 Manning Ave. Toronto

Tel.: 531-8475

Torek — sreda _____ 10 a.m. — 3 p.m.

Četrtek — petek _____ 10 a.m. — 8 p.m.

Sobota _____ 10 a.m. — 1 p.m.

na 739 Brown's Line, Toronto

Tel.: 255-1742

Torek — sreda _____ 10 a.m. — 3 p.m.

Četrtek — petek _____ 1 p.m. — 8 p.m.

Sobota _____ 10 a.m. — 1 p.m.

v Hamiltonu pri sv. Gregoriju Velikem

Tel.: 561-9952

Vsak petek od 4h do 8h zvečer.

KOLEDAR PRIREDITEV

DECEMBER

31. — **Pevski zbor Korotan** priredi silvestrovanje v Slov. domu na 15810 Holmes Ave. Pričetek ob 7. zv. Igra Alpski sekstet.

31. — **Baragov dom** priredi silvestrovanje z večerjo in plesom v prostorih Baragovega doma.

31. — **Podr. štev. 1655 Katoliških vojnih veteranov** priredi silvestrovanje v dvorani pri Sv. Vidu. Večerja ob 8.30 zv.

— 1987 —

JANUAR

24. — **Proslava 30-letnice Baragovega doma** v avditoriju Sv. Vida.

31. — **Tradicionalna »Pristavska noč«** v Slov. nar. domu na St. Clair Ave.

FEBRUAR

21. — **St. Clair lovsko društvo** priredi Lovsko večerjo v Slov. nar. domu na St. Clairju.

MAREC

29. — **Misijonska Znamkarska Akcija** priredi kosilo v farni dvorani pri Sv. Vidu. Serviranje od 11.30 do 1.30 pop.

APRIL

4. — **Pevski zbor Zarja** priredi pomladni koncert v SDD na Recher Ave.

25. — **Tabor DSPB Cleveland** prireja svoj pomladanski družabni večer v Slov. domu na Holmes Ave. Za ples in zabavo igrajo Veseli Slovenci.

26. — **St. Clairski upokojenci** praznujejo svojo 25. obletnico in prirede svoje letno kosilo v spodnji dvorani SND na St. Clairju. Serviranje od 1. do 3.30 pop., zabava do 5. pop.

MAJ

31. — **Otvoritev Slovenske pristave.**

JUNIJ

20. in 21. — **Tabor DSPB Cleveland** poda spominsko proslavo na Orlovem vrhu Slov. pristave za vse slovenske domobrance in vse žrtve komunistične revolucije.

JULIJ

4. in 5. — **Slovenski dan** na Slovenski pristavi.

SEPTEMBER

20. — **Vinska trgatev** na Slovenski pristavi.

OKTOBER

17. — **Tabor DSPB Cleveland** prireja svoj jesenski družabni večer v Slov. domu na Holmes Ave. Za ples in zabavo igrajo Veseli Slovenci.

18. — **Občni zbor Slovenske pristave.**

31. — **Slovenski dom za ostarele** praznuje 25-letnico z banketom in sporedom v SND na St. Clairju.

Plenum razumnikov OF na Bledu

(Nadaljevanje s str. 5)

jena na 4. točko programa OF, slovenska kultura ne bo svobodna. Dokler bo partija vztrajala na svojem »socialističnem programu« gospodarstva, za Slovenijo (še manj pa za Jugoslavijo), ne bo izhoda iz sedanje gospodarske krize. Dokler bo KPS zasledovala le svoje interese, ne pa interese slovenskega naroda, je vse govoričenje slovenskih »razumnikov OF« bob ob steno, kajti pri vsem tem ti razumniki ignorirajo eno pglavitnih dejanj v slovenski zgodovini: pokristjanjenje!

S pokristjanjenjem naših karantanskih knezov, smo Slovenci sprejeli tisto predominantno kulturo, ki je dejansko narod ohranila do današnjega dne. Čudim se tem razumnikom, ki z umetniškimi besedami sebi in drugim lažejo. Vera je Slovence ohranila!

Bogo Grafenauer je v svojem govoru na tem zborovanju omenil angleškega publicista Edwarda Lovette-a, ki je v svoji knjigi »Introducing Yugoslavia«, ki je izšla v Londonu l. 1954, na str. 229 med drugim zapisal: »Resnično, najbolj čudovita stvar pri Slovencih je, da sploh obstoje kot narod, po tolikih stoletjih tuje oblasti.«

Torej ne pripada borba za slovenski narod tistim, ki so se v imenu Stalina in Tita štiri leta po slovenskih gozdovih skrivali in s svojo revolucijo povzročili več krvoprelitja kot vsi borci za slovensko svobodo skozi vso našo zgodovino. Dragi rodoljubi, premislite nekoliko o tem! Kdo je ohranil narod? Stalinistična revolucija? V štirih letih? Da so narod hoteli »preoblikovati« v njegovo marksistično-stalinistično poslanstvo, o tem je že dovolj dokazov in jih tu ne bomo ponavljali.

Kar je pri tem tragično, je to, da so »smetana« slovenskega narodnega življenja v domovini ljudje, ki so se izneverili slovenskim narodnim izročilom in tradicijam, in postali »hlapci« brezbožne ideologije, ki hoče izkoreniniti tisto bistveno srčiko našega narodnega obstoja, ki nas je ohranila skozi dolga stoletja tuje nadoblasti.

Vsem tistim današnjim slovenskim razumnikom doma lahko z mirno vestjo zapišem: »Sramujte se!« Nas dolžite izdajstva, pa ste sami izdajci! Zavrgli ste najdražje: Vero v

Boga!

Vaš sovrstnik Bojan Štih je v svojem umiranju spoznal. Spravil se je z Bogom in bil krščansko pokopan. Vest je namreč tisti neizprosni sodnik v vsakem posamezniku, ki se slej ali prej oglasi v tej ali oni obliki. Vse besedičenje, vsa propaganda in vsi slavospevi revoluciji in NOB bodo ostali omlatena slama, ki je le za nasteljo v hlevu.

Ko sem bral besede staroste slovenskih kulturnikov Josipa Vidmarja in njegovega oboževalca Jožeta Smoleta, ter Bogota Grafenauerja, Petra Klinarja, Dimitrija Rupelna, Leva Milčinskega, Tineta Hribarja in, da, tudi slavnega škofa Vekoslava Grmiča, me je zbolelo pri srcu in sem potočil bridko solzo za naš ubogi slovenski narod, ki sedaj v »svobodi« hlipa po narodnem življenju, ki mu ga je KP v imenu »bratstva in edinstva« odvzela, in ga na vse načine poskuša napraviti »Jugoslovane« in hlapce enopartijskemu sistemu, ki danes v naši domovini vlada.

Od naših takozvanih razumnikov doma sem pričakoval večjo odločnost. Saj vsi poznajo našo narodno zgodovino. Da so se dali speljati na led z lažnjivimi obljubami od nekdanjih stalinistov in pozneje od Titovcev, mi je do danes ostala uganka.

S tem pa ne mislim metati v isti koš vse razumnike, med katerimi je mnogo oporečnikov, ki so v štiridesetletnem

tih (doba vladanja njegove predhodnice) resnična vrednost izvoza padla za 2%, da je industrijska proizvodnja v stagnaciji, da so se cene pomnožile kar za trikrat in da je proces modernizacije padel daleč nazaj za sosednimi deželami z isto ravniyo razvoja. Ocenil je, da je zmogljivost, merjena po uporabi sredstev v zvezi s produkcijo, za 28% nižja kot je bila l. 1970.

Mikulič bi lahko dodal, da četudi ima vsak odrasli Jugoslovan po državni ustavi pravico do dela, je brezposelnost v deželi najvišja v vsej Evropi. Ko se je pokazalo po l. 1960, da je sistem nezmožen ustvariti nova mesta zaposlitve, so bili Titovci prisiljeni dovoliti ljudem iskati zaposlitve zunaj meja in to na zahodu. Danes živi ena petina Jugoslovanov na denarju prisluženem (ali z zvijačo pridobljenem) v tujini, in obstoja na eksplozivni mešanici zahodno-potrošniških težnjah in kolektivizirani ekonomiji.

Nobeden ni poskušal vztrajnejše in dalj časa zahodu odpreti oči glede Titoizma, kot slovenski ekonomist Ljubo Širc, ki je bil navzoč pri njegovo-

razvoju revolucije in samoupravljanja spoznali, da je bil najprej Tito tisti, ki je Jugoslavijo »zafural« (to danes nihče ne upa javno priznati), za njim pa vsi njegovi nasledniki, ki so na njegovem kultu gradili svoje pozicije, pa jim bo to v bližnji bodočnosti albatros okrog vratu.

Za kulturnike OF (zlasti za Vidmarja), bo to težko breme. Slovensko krščansko kulturo je s Kocbekom prodal brezbožnemu marksizmu, zato se tudi tako prizadeva, da bi se narod v tem smislu »preobrazil«, kar bi afirmiralo njegovo početje v času stalinistične revolucije, ki jo je izvedla OF, katero sta Vidmar in Kocbek pomagala ustanoviti. Njegov napor pa je zaman. Narod ni tele. Slovenci so izobraženi ljudje, ki po svoji kmečki pameti znajo razlikovati; se znajo prilagoditi razmeram, pa pri tem ostajajo zvesti slovenskim izročilom, ki ne segajo samo v pričetek NOB, temveč daleč nazaj v slovensko preteklost, kjer so prave slovenske korenine, in ne lažne obljube takozvane OF, ki je hotela in še hoče Slovence odvrniti od njihove zgodovinske poti krščanskega naroda.

Stalinizem in Titoizem z našo slovensko narodno bitnostjo nimata nič skupnega. Dokler se naši razumniki doma do tega ne bodo dokopali, je naš narod obsojen na žalostni konec.

Otmar Mauser

Resnica o Titoizmu

(Nadaljevanje s str. 5)

vem boljševiskem porodu. Ob pričetku vojne je bil Sirc levičarski študent v Ljubljani, pa je prišel navzkriž s svojimi komunističnimi prijatelji zaradi pakta Stalin-Hitler in se je po nemški zasedbi pridružil drugim, da bi organiziral odpor neodvisno od komunističnih partizanov.

Pozneje je pobegnil v Švico v upanju, da bo na jugoslovanske dogodke lahko opozoril zahodne zaveznike. Ko je Anglija objavila, da bo tam vzpostavljena večpartijska koalicijska nasprotnikov sil osi, se je prostovoljno vrnil in se boril. Po vojni je stopil v stik z nekomunističnimi Hrvati in Srbi z namenom, da bi se organizirala politična opozicija. Britanskemu konzulu v Ljubljani je tudi sporočil o stalinističnem nasilju, ki so ga Titovci izvajali za skoraj neprodarno železno zaveso. Za to je bil aretiran in na zrežiranem procesu obsojen na smrt kot angleški vohun. Oproščen smrtne kazni zaradi mladostnosti, je moral 7 let in pol predsedeti v ječi, potem pa je pobegnil na zahod, kjer si je prislužil zavidljivo akademsko kariero.

Eden lokalnih šefov policije za stalinistična zasliševanja je bil Mitja Ribičič, ki se je pozneje povzpela do vrha komunistične hierarhije. Ko je l. 1969 Ribičič postal Titov predsednik vlade, je Sirc raznim časopisom posredoval Ribičičevo življenjsko ozadje, pa so ti odklonili češ, da je kot emigrant preveč pristranski. L. 1979 je založba Macmillan izdala Sircovo knjigo »Jugoslovanska ekonomija pod samoupravništvom«, v kateri je na podlagi jugoslovanskih virov pravilno napovedal bližajočo krizo. Ko je vprašal nekega dobro znane švicarskega urednika, da bi knjigo ocenil, mu je ta dejal, da je koncept samoupravljanja tako lepa sanja, da jo je škoda diskreditirati.

Preteklo leto je Sirc napravil drug neuspešni protest proti navzočnosti dveh vodilnih nemških politikov, Walterja Scheela in Willyja Brandta pri ceremonijah, s katerimi se je zaznamovalo izdajo Titovih izbranih del, kjer je nihče drugi kot Mitja Ribičič imel slavnostni govor. (Malo prej je v intervjuju na madžarski televiziji izjavil, da so jugoslovanski oporečniki del ofenzive predsednika Reagana proti komunizmu).

Marsikdo bi postal malodušen. Sirc pa je vzel zgodnjo upokožitev z oddelka za politično ekonomijo Glasgowske univerze, da se je lahko kot direktor popolnoma posvetil raziskovalnemu centru komunistične ekonomije. Ta ustanova je že izdala dve kritični knjigi, deli nove jugoslovanske generacije: »Marksistična utopija?«, ki jo je napisal Neven Sesardić iz Zagreba, in »Sovražniki ljudstva«, delo Kosta Gavoskija iz Beograda. Oba sta premlada, da bi spominjala vojne, nič ne prikrivata, da odklanjata marksistično-leninistično dogmo, ki jo vidita kot oviro pri reformiranju in obnovi svoje dežele.

Medtem ko nova generacija Jugoslovanov oporeka režimskim teorijam, se zahodni dostojanstveniki oklepajo mitem »tretji sili«. Ko sem leta 1981 ponudila Atlantic institutu študijo o sedanji Jugoslaviji, jo je direktor, nekdanji ameriški veleposlanik Martin Hillenbrand, odklonil, češ, da Jugoslavijo neumestno prikazuje kot komunistično deželo. Spomnil se je, da je bil sam navzoč v Washingtonu, ko je Tito poslal delegacijo, da je razložil jugoslovanski sistem, ki da ne komunističen ne kapitalističen. Drugače, je dejal Hillenbrand, bi nikoli ne dobili ameriške pomoči.

In zopet. L. 1982 je Mednarodna organizacija delavstva (ILO oz. International Labour Organization) izdala knjigo o jugoslovanski samoupravljanju na podlagi, kaj se je v resnici

(dalje na str. 7)

RESNICA O TITOIZMU

(Nadaljevanje s str. 6)

ci dogajalo, pač pa kaj bi se moralo goditi.

Slično so delegacije Evropske gospodarske skupnosti ponovno hvalile »posebnost jugoslovanskega socializma«, namesto da bi pokazale na deželo, ki vtika pod ključ neposlušne zgodovinarje in poete, in da kot taka ne more postati del civilizirane Evrope. In četudi je Jugoslavija ponovno kršila pogoje, ki jih stavlja mednarodni denarni sklad na svoja posojila, da bo z majhno pobudo in z nekaj novih sto milijonov dolarjev kolektivistični režim postal sposoben operirati konkurenčno trgovsko ekonomijo.

V poletju 1986 pa je bilo vse bolj težko celo za zahod mašiti polom, kar se je svoj čas imenovalo »jugoslovanski eksperiment«. Dne 21. marca letos je *London Times* objavil članek o Jugoslaviji pod naslovom »Beograjski voz globoko v blatu in brez izhoda«, *New York Times* pa je v svoji nedeljski reviji objavil še daljši članek z naslovom »Jugoslavija po Titu« in s podnaslovom: »Danes dežela tekmujočih nacionalizmov, prebujajoče religije, gospodarskega nereda in birokratske paralize«.

Četudi Jugoslavija pri tem ne more nuditi »tretje poti«, se na zahodu še vedno najde take, ki zagovarjajo politiko obrambe Titoizma na osnovi, da so komunisti edini, ki lahko preprečijo, da se etnične, narodne in verske skupine ne raztrgajo med seboj. Jugoslavija, ki je bila ustanovljena 1918. leta iz več različnih delov starega avstro-ogrškega imperija in dveh neodvisnih kraljevin, je res ostala enotna politična celota, toda beseda »razpad« se vse bolj vsiljuje v uradno izražanje.

Mnogi opazovalci se strinja, da, izvzemši vojna leta, ni bilo nikoli takih med-etničnih trenj, kot so sedaj. Videli smo že, kako je Tito dal etničnemu tekmovanju ekonomsko podlago z delegiranjem avtoritete lokalnim partijskim šefom. In kakor je v času narodnoosvobodilnega boja bila parola »bratstvo in edinstvo«, so on

in njegovi nasledniki uspešno izrabili staro vsečasovno formulo »podeli in vladaj«, tako da danes glavne etnične skupine dolžijo ena drugo, namesto da bi za svojo mizerijo dolžile voditelje.

Titova najkrutejša izraba oblasti je bila na Kosovu. Tu so se vršili krvavi boji ob koncu vojne, ker albanska večina ni hotela biti vključena v Jugoslavijo. Tito je nalogo podjarmljenja kosovskih Albancev prepustil zloglasnemu šefu policije, Srbu Aleksandru Rankoviću. Ko pa so se tam l. 1966 pričeli nemiri, je Tito svojo politiko obrnil na glavo in izročil policijo in skrbstvo v roke zaupnemu Albancu Mahmudu Bakalliju. Albanci so se za vse prestane šikane nemudoma revanžirali; od takrat naprej so dobivali učitelje in propagandiste iz Albanije, Srbi pa so prestali preganjani in fizično napadani. Med albanskimi trdolinaši je prevladovalo mnenje, da se Srbe da izgnati in Kosovo etnično »očistiti«. Zdaj se Srbi punta; čeprav je bil Bakallij izključen iz partije, imajo Albanci še vedno kontrolo nad policijo, srbsko izseljevanje se pa nadaljuje.

Najmočnejše protijugoslovansko čutenje pred vojno je bilo na Hrvaškem. Danes je Srbija, ki ima zgodovinsko vez s Kosovom, tisto glavno torišče nezadovoljstva, in je številčno najmočnejša narodna skupina, brez katere Jugoslavija ne bo mogla obstojati, če bi se je ti odrekli. Ta možnost se danes resno jemlje na Balkanu, in sta že obe sosedni — Papandrejeva Grčija in Živkova Bolgarija — obnovili zahteve po jugoslovanski Makedoniji. Več ali manj tega ozemlja je danes del jugoslovanske federacije, kjer so komunisti uvedli svoj literarni jezik in srbsko pravoslavno Cerkev, sosed pa ne eno ne drugo ne priznava.

Če Titovi nasledniki niso zmožni niti Jugoslavije skupaj držati, zakaj naj bi jih zahod podpiral?

Najbolj pogost in pomemben argument, ki ga je slišati, je, da se je pomoč zahoda od l.

1948 dalje izplačala, ker je preprečila Sovjetom priti do Jadranskega morja. Obstoječa dejstva pa dokazujejo, da ni strah pred lokalnim odporom ustavil Stalina in njegove naslednike, temveč spoznanje, da bi sovjetski vdor v predel Evrope, ki ga Rusi nikoli niso okupirali in ga niso nikoli zahtevali, povzročil neposredno vojno z zahodom.

V današnjem času bi bila slabo opremljena in notranje razprta jugoslovanska armada prav tako slabotna proti Rdeči armadi, kot je bila staro-jugoslovanska proti nacistom. Razen če Gorbačovov politbiro pričakuje globalno vojno, je skoraj izključeno, da bi Sovjeti riskirali okupirati Jugoslavijo. Saj je tudi ne rabijo: Stalinski nasledniki so spoznali, da je Jugoslavija v času te ali one krize, kot je bila vojna na Srednjem vzhodu 1968 in 1973, ali zračna pomoč Etiopiji 1977, vselej pripravljena nuditi Sovjetom zračna, morska in zemeljska oporišča, kadar jih rabijo.

To že samo po sebi zavrača druga splošna opravičevanja za zahodno podporo jugoslovanskih komunistov: da so sovražniki naših sovražnikov naši prijatelji. Ne samo, da jugoslovanski voditelji niso več sovražniki Sovjetske zveze, oni so še naprej uspešni oznanjevalci fantazij »tretjega sveta«, da bodo komunisti slej ali prej posedli vso zemljo.

Ali bo možno, da se Jugoslavija reši marksistično-leninističnega prisilnega jopiča in kdaj, je nekaj, kar bo moral narod Jugoslavije sami odločati. Med tem pa ne bo nikomur pomagano, če zahodne demokracije obrnejo hrbet krizi, za katero so tudi one delno odgovorne. Kot bi bilo zelo pametno delati večjo izbiro pri izdajanju novega kapitala, tako bi bilo neopravičljivo naložiti še večjo kazen na jugoslovanske narode s pretrganjem odnosov z državo, ustaviti trgovino ali odreči začasno odložitve dolgov, ki jih dežela ne more trenutno odplačati.

Tudi brez neposredne intervencije lahko naši diplomati, učenjaki in turisti učinkovito in jasno povedo, da se strinja, jo s pogledi večine izobraženih Jugoslovancev (nekateri na visokih položajih), ki so sedaj spoznali, da do uspešne obnove ne more priti, dokler bodo neizvoljeni in neodstranljivi politiki še naprej izvajali svoj monopol nad vsem javnim življenjem in pri imenovanju svojih naslednikov.

V najboljšem slučaju je naš vpliv lahko samo periferijskega značaja, najmanj kar moremo storiti pa je, »ne prizadevati se uradno ohranjati pri življenju omahljivi režim«, ki živi od obledele titoistične mitologije, h kateri je v veliko škodo in predolgo prispeval tudi zahod.

(Kot smo pred prvimi deli tega dopisa sporočili, je ta prevod članka Nore Beloffoye pripravil Otmar Mauser. Ur.)

Za vašega zdravje:

Vnetje srednjega ušesa

Specialisti vedo povedati, da je tako med otroki kot med odraslimi vse več vnetih ušes. Pravijo, da je temu v precejšnji meri krivo tudi nepravilno čiščenje ušes. Niti brskanje s higienskimi pripomočki, na primer z vato ovitimi paličicami, namreč ni brez nevarnosti, saj utegnejo mimogrede poškodovati stene sluhovoda ali celo bobnič. Tveganje je toliko večje, kadar čistimo uho dojenčku ali majhnemu otroku. Seveda pa do vnetja ušesa pride največkrat zaradi kakšne druge bolezni, na primer ob vnetju zgornjih delov žrela. Takšna vnetja srednjega ušesa so še posebno pogosta pri majhnih otrocih. Nekaterim malčkom noben prehlad ne mine, ne da bi se razširil še na vnetje srednjega ušesa; ta nadloga je najpogostejša v prvih štirih letih življenja.

Bolezen, ki je zaradi hudih bolečin zelo neprijetna, sama po sebi niti ni nevarna, če jo seveda ustrezno zdravimo. Vendar se z vnetjem srednjega ušesa ni treba igrati, saj lahko pušča trajne okvare sluha, v hujših primerih pa lahko pripelje celo do izgube sluha. Zato je treba ob vsakem vnetju srednjega ušesa pri odraslem, še posebno pa pri otroku, obvezno takoj obiskati zdravnika, da se vnetje dobro pozdravi. Vznemiriti nas mora že najmanjša bolečina v ušesu, pa tudi že najmanjše slušne motnje.

Začne se navadno zvečer ali ponoči s srbenjem, ki ga občutimo globoko v ušesu. Srbenje se potem stopnjuje in vmes že čutimo občasnno bolečino, kot da bi nas kdo zbadal z iglo. Nazadnje v ušesu ali kar celi glavi kljuva huda bolečina. Da jih boli uho, večji otroci povedo že sami, manjši pa se drgnejo po ušesu, vtikajo prstek v uho in ure in ure jokajo, posebno ponoči. Spijo navadno malo oziroma zelo nemirno. Če se hočemo prepričati, ali gre res za vnetje ušesa, otroku narahlo pritisnemo s prstom na sprednji del sluhovoda ali na kost za ušesom. Če se na pritisk odzove ali morda celo presunljivo zajoka, skorajda ne more biti dvoma.

Vneto uho večinoma, posebno pri dojenčku, spremlja nenaden porast temperature, pogosto pa tudi prebavne motnje, bruhanje in driske. Če vnetja takoj ne zdravimo, se lahko razvije v gnojno, zaradi česar je včasih potrebno predreti bobnič, da iz srednjega ušesa izteče gnoj. Včasih je pristisk nabranega gnoja tako močan, da bobnič sam od sebe počne. To je vselej nevarno, kajti okužba se tedaj še bolj širi. Preprečimo jo s pravočasnim predrtjem bobniča. Poseg je dokaj enostaven in po njem se bobnič lepo zaraste. Če se bobnič predre sam, je nevarnost, da bo nastal vod s kroničnim izcedkom iz ušesa.

Kot rečeno, je treba z vnetim srednjim ušesom takoj k

zdravniku, ki bo predpisal zdravljenje. Navadno se ta odloči za antibiotično zdravljenje, saj so tudi povzročitelji tovrstnih vnetij ponavadi bakterije. Ob tem uho lahko pokrijemo, ga grejemo, ne tlačimo vanj vate in ne zlivajmo v sluhovod olja ali raznih drugih tekočin, ne da bi se prej posvetovali z zdravnikom! Ta večkrat predpiše tudi kapljice za nos. Na ta način se razširi cevasta povezava med nosom in ušesom, kar lahko pospeši zdravljenje vnetega ušesa. In če vnetje spremlja zelo visoka temperatura, jo moramo seveda zbijati. Aspirin in pa druga sredstva, s katerimi to delamo, navadno vsaj malo pomirijo tudi najhujšo bolečino.

Ameriška Domovina
je Vaš list!

MALI OGLASI

Mesto oskrbnika

Slovenska pristava ima odprto mesto za oskrbnika prostorov Slov. pristave v Harpersfieldu, O. Kdor se zanima, naj pokliče 216-486-8862. (90-94)

PIANO TECHNICIAN

Tuning and repairs. Albert Koporc Jr. Call 481-4391 or 481-8648. (91-94)

Odda se stanovanje. Hiša ima pet lepih, čistih sob in kopalnico. Severno od St. Clairja na Quinn Ct. Nič živali. Kličite 361-3716. (90-93)

Stanovanje

Oddajo se tri neopremljene sobe na prvem nadstropju, blizu sv. Vida. Kličite 881-5679 ali 942-6750 med 6. in 7. uro zvečer. (90-93)

Ugodno prodam obnovljeno, nedokončano hišo, na Willoughby Hills z 2 akri (ali 6, če želite). Za ogled pišite na: Mr. Babuder, 2275 River Rd., Wilby. Hills OH 44094, tel. 266-7378 od 8. do 5. pop. (90-96)

FOR SALE

1985 VW GTI, 2 door, sunroof, foglights, AM-FM cassette. Still under warranty. 17,500 mil. \$7,800 or best offer. Call 881-5777. (90-92)

For Sale by Owner

Mod. 3 bdrm Euclid Col. Form. Din. rm. Lge family rm. Great family home. Good cond. — 692-0633. (x)

FOR RENT

4 room apt., up. Glass Ave. Call evenings and weekends: 481-0812. (90-93)

FOR RENT

2 apts., up. 4 rms & bath each. Newly decorated. St. Vitus area. 431-8998. (x)

Josef's Hair Design

5235 Wilson Mills Rd.
Richmond Heights, Ohio
461-8544 or 461-5538

ZORA PIŠČANC

PASTIRICA URŠKA

Nadaljevanje

»Hvala za zaupanje, gospodar, a posel grobarja mi ni bil nikdar všeč. Imate svoje ljudi, jaz odhajam!« Ponosno je odšel iz dvorane.

Nastala je mučna tišina. Glavar se je prvi znašel. Grobo se je zasmel: »Te bomo pa mi spravili na varno, nič se ne boj, coprnica, da se pri nas ne boš odpočila. Ječar, spravi jo na varno, pa noge ji ukleni, da vidimo, kdo jo bo rešil.«

Ječar je pristopil, zgrabil za verigo in jo vlekel za seboj. »Hodi že vendar, kaj se obotavljaš!« je trdo potegnil.

Šla je za njim do nižjega dvorišča, kjer so v vrsti stale jetniške celice, zavarovane s težkimi železnimi zapahi. V eno je zaklenil Urško. Iz line pod stropom je še prihajala svetloba ugašujočega dne. Celica je bila prazna. Vendar je nekaj švignilo iz enega kota v drugega in Urška je glasno kriknila. Podgane so se ji gnusile.

»Če boš rožljala z verigami, se ti ne bodo približale. Tudi z nogami lahko bingljaš; te verige imajo še lepši zvenket, ali čuješ?« je zarožljajal z njimi, predno ji je uklenil desno nogo.

Iz torbe, ki mu je visela prek ramena, je vzel čutaro z vodo in jo zlil v skodelo in poleg položil kos trdega kruha: »Tu imaš nekaj vode in kruha. Jutri ti prinesem drugega, saj se mi navsezadnje le smiliš. Takega jetnika še nisem imel v teh ječah. Pa lahko noč, dekle,

Potrebujemo Slovenci voditelja?

(Nadaljevanje s str. 4)

ljudstvo, da je le civilizirano in kulturno ljudstvo vredno, da se imenuje Slovenski. Ta njegova odprta pisma in intervju v *Mladini* so njegova oporoka nam, ki smo ostali.

Koliko programskih, naravnost rotinlih vodil je bilo v teh njegovih zadnjih delih! Imeli smo jih za še eno bogato obdobje njegove ustvarjalnosti. On pa je delal, ker je vedel, da se mu mudi. Marsikaj je uspel ujeti »za rep«, kaj vse bi še postoril, pa ni več utegnil, moremo le ugibati...

Ugibamo. In čeprav Bojana Štiha ni več, potrebujemo voditelja. Morda se bo našel novi Štih! Nekaj se jih nakazuje...

Ta novi Štih, ta novi voditelj ali voditeljki pa bodo imeli nalogo, da pod skupno streho slovenskega kulturnega prostora združijo vse Slovence, tudi tiste za mejami in tiste za oceani. To kar je bil Štih v jugoslovanski Sloveniji, to bi moral postati nekdo vsem Slovincem. Takega človeka zdaj Slovenci potrebujemo.

Potrebujemo voditelja«

Posredoval: V. Slemenski

Hotimir

če te bo strah, moli. Saj moliti menda znaš, če se ti je res prikazala Mati božja.«

»Bom, hvala,« je odgovorila Urška in dodala: »Ali ne verjamete, da se mi prikazala?« Spet je bila le božja videnska.

»Čudne so te stvari in nemo goče; kako naj jim verjamem?«

»Pa če bo jutri zjutraj ječa prazna, boste verjeli?«

»Dekle, ne šali se, iz te ječe ni še nihče ušel!«

»Pa če bi jo našli kljub temu prazno?« je vztrajala Urška in ga gledala z jasnimi očmi, da se je kar zmedel.

»Menda nisi coprnica, kakor pravi glavar!«

»Ne, nisem! Coprnic sploh ni, le ljudsko domišljija jih ustvarja. Mati božja me bo rešila!«

Čudno zmeden je ječar zaklepal vrata, proti svoji navadi še tista, ki so vodila naravnost v ječo, nato še zgornja na dvorišču.

»Ni svetnika, da bi te od tu rešil!« je zamrmral in sedel na leseno klop pred vrati. Noč je bila topla, sam ni vedel, kdaj je legel na klop in zaspal.

Urška je ostala sama. Strmela je v lino pod stropom, kjer je naglo ugašal dan in je zadnja svetloba medlo osvetljevala temne kote ječe. Kar je najprej zaznala, je bil občutek hladu in vlade, katera je vela od kamnitih zidov. Tako ji je bilo, kakor da jo nekdo poliva z ledeno vodo. Tresla se je po vsem životu in se tesneje zavila v rjavi plašč, a pomagalo ni.

Samota ji je pognala strah v žile in ko so se v kotu zablistale oči velike podgane, je glasno kriknila. A svetli točki sta se vedno bolj bližali. Tedaj se je spomnila ječarjevega nasveta in zarožljala z verigami. Točki sta obstali, a le za hip, potem so se prikazale kot kresnice v temni noči še druge iz vseh kotov. Urška je vpila od groze in rožljala z verigami. Koliko

Hvala Bogu - in spet je bil krst...

(Nadaljevanje s str. 2)

pripeljal med naročnike AD, se mi je često pritoževal zaradi dostave AD v Bronxu. Jezil se ni name, ampak često je dejal: List bom kar odpovedal. In to me je zbolelo, ker ni bila moja krivda in ne krivda uprave lista AD. Za našo živo narodno skupnost na Ameriškem moramo znati preboleti tudi takšne težave. Kajti, če klecemo mi v njih, bo naš list še v večjih težavah, kot je.

Miklavž, odženi nam, prosim Te, te hudobne hudiče, in s temi iz Tvojega angelskega spremstva obvaruj nas prenaagle smrti in vseh življenjskih težav, ki jo priklicujejo...

Tone Osovnik

časa se je tako borila proti ostudni golazni?

Nenadoma ji je vse telo zagorelo v vročici. Odvrгла je plašč, a vročina je kar naprej puhtela iz izmučenega telesa. Začutila je silno žejo in segla po skodeli z vodo, a prijela je za nekaj toplega in mehkega, ki jo je ugriznilo v prst. Podgane so se teple za njen kos kruha. Spet je zakričala.

Ko bodo pojedle kruh, me bodo napadle, je z grozo pomislila in začela opletati z verigami, kolikor so ji moči še dopuščale. A teh res ni bilo več veliko. Utrujena od prejšnje prečute noči v Solkanu, od tega, kar je doživela in od groze nad golaznijo je zablodila v težke sanje. A še v sanjah se je borila z golaznijo, ki ji je sedaj že lezla v naročje, a takoj spet poskakala na tla. Vonj po ovcah, travah in rožah, ki se je vsesal v vlakna Urškine obleke, podganam ni ugajal. Druga za drugo so jo zapuščale in se poskrile v luknje vlažnega zidu.

Nenadoma se je dotaknila topla roka in ljubezniv glas jo je poklical: »Urška, vstani in ogrni si plašč!«

Urška je odprla oči in zastrmela v svetlo prikazen. Ni vedela, ali se ji blede ali je resnica.

»Jan!« je kriknila in njen pogled je obstal na čudovito lepem obrazu, na njegovi visoki postavi, ogrnjeni v bel plašč.

»Jan!« je še enkrat zaklicala v silnem začudenju.

»Njegov angel varuh sem. Jan moli. Vstani in hiti za mano!« jo je glas ponovno pozval, naj mu sledi.

Urška je vstala, verige so ji odpadle, nič več se ni čutila utrujena in vročična. Ogrnila si je plašč in sledila svetli prikazni, ki je neslišno šla pred njo.

Vrata ječe so bila odprta, šla sta navzgor po stopnicah in Urška je začudeno opazila, da so tudi zunanja vrata odprta in zapah odmaknjen. Na klopi je spal ječar; ni se prebudil, ko sta šla mimo njega in nato navzdol do glavnega grajskega vhoda. Tudi tu je bilo vse na stežaj odprto in Urška se je ozrla nazaj, ko je stala na prostem. Vrata so se neslišno spet zaprla.

»Kakor Danijela iz levjega žrela si me čudežno rešil, o Gospod!« je olajšano vzdihnila in naglo šla za belo postavo po kamniti poti do težkih vrat v zunanjem obzidju. Videla je, da so zaprta in se je zbala. A pred angelom so se vrata neslišno odprla. Stražarja sta se pogovarjala pred vrati in Urška je razločno slišala, kako je prvi rekel drugemu:

»Kaj se ti zdi o tistem dekletu, ki pravi, da se ji je prikazala Mati božja?«

»Veš kaj,« je odgovarjal drugi, »če nam še od tu zbeži, bom veroval, da so jo rešile višje sile, proti katerim nimamo orožja.«

Urška si je ob teh besedah sezula cokle, ki so preveč udarjale ob kamniti tlak in šla

bosa za angelom. Ta se je ozrl, se nasmehnil in rekel:

»Urška, ali je tako majhna tvoja vera?«

»O ne,« je odgovorila, »saj verujem, a vseeno se bojim!«

Sedaj sta bila že spodaj na ulici, ki so ji pravili Raštel. Na koncu so bila še zadnja vrata. Te si je Urška dobro zapomnila od prejšnjega dne, ko so jo biriči pripeljali v mesto. Pred vrati se je gnetlo radovedno meščanstvo. Slišala je pomilovalne vzklike, pa tudi psovke in pretnje.

Sedaj je bila ulica prazna, hiše zaprte, vsi so še spali. Tudi zadnja vrata so se neslišno odprla in že sta bila na travniku zunaj mestnega obzidja. Na nebu so bledele zvezde, za Trnovskim gozdom je žarelo nebo. Temne tenčice na gorah so se počasi odvijale in Urška je presrečna pozdravila obrise Skalnice, ki se je dvigala za Sabotinom.

Sedaj se je čutila šele varna. Hotela je zaviti v solkansko župnišče, angel pa se ni zmenil za njeno željo, šel je dalje in ona mu je pokorno sledila. Nič nista govorila. Urška je s svetim strahom stopala za njim. Nebo ji je bilo tako blizu, zdelo se ji je, da bi morala na glas moliti in peti hvalo Mariji, ki jo je rešila. Angel pa je molče nadaljeval pot v prebujajoče se jutro.

Na Prevalu ni zavil proti Grgarju. Z roko je pokazal Urški strmo stezo, ki je vodila na Skalnico. Malokdo je po tej stezi hodil na goro, zato je bila zaraščena, zgubljala se je v visoki travi in grmovju. Urška je v negotovosti obstala, a angel je šel pred njo. Ko sta bila že visoko v hribu in je jutranja zarja že obžarjala vrh Skalnice, je angel nenadoma izginil. Urška je občutila silno ganotje. Pokleknila je in glasno zajokala.

»Mati Marija, hvala ti; hvala ti, sveti angel varuh mojega dragega Jana. Rešena sem, rešena! Še bom nadaljevala pot med ljudi, še bom tvoja poslanka, draga Mati Marija!«

Jan ne more zaspiti. Strašna je tema, ki je nenadoma zazijala v njegovi notranjosti. Sam je — sam. In če se Urška ne vrne? Pogreznjen bo za vedno v to temo, v to tesnobo in stisko brez sleherne tolažbe, brez upanja. Sedaj šele ve, kaj je bila zanj! Živel je iz nje, gledal z njenimi očmi, veroval in upal iz njenega srca.

Nekaj doslej nepoznanega se mu to noč prebujala v srcu. Ne ve imena čustvom, ki so prežarile njegovo notranjost. Zaveda se le, da je zanj Urška sedanje in prihodnje življenje.

Kako pozno bo že? Morda polnoč, morda se že prebujala dan. Samo tema ga obdaja, zanj ostaja samo še noč, tema brez sleherne lučke, zato je vseeno, kdaj vstane. Jutra, svojega jutra ne bo več dočakal, če se Urška ne vrne.

Jan se dvigne, počasi, da bi slama pod njim preveč ne zašumela. Napravi se, vzame dolg bel plašč, ki mu ga je mati

stkala in ga je nosil le ob praznikih. Vrže si ga prek ramena in neslišno zdrkne po stopnicah v pritlične prostore. Pred hišo se ustavi in prisluškuje. Nič, vse tiho, kot izumrlo. Ko se bodo oglasili ptički, bo vedel, da se je naredil dan.

Dotipa se do hleve, do ovce. Tiho pokliče Belko, ki se mu pritisne k nogam. »Kam, Belka?« Belka pa sili dalje in on ji sledi. Kam? V hrib, na Skalnico? Da, na Skalnico, odgovarja v njegovi notranjosti in nenadoma se čuti potolažen. Gre ob Belki navzgor in vse ovce mu sledijo.

Nič ne vidi Jan, da je še noč, a svetla noč v mesečini, ko je videti vsak kamen, vsak grm, vsako drevo. Murni pojo v travi — kresna noč je, ko oživi vse stvarstvo, ko se cvetka pogovarja s cvetko, ko govore skrivnostne trave, ko so še kamni v pričakovanju nikdar slutnih skrivnosti.

Jan stopa v hrib in se čudi. Nevidna roka je odstranila vse ovire, sleherni kamen na strmi poti na Skalnico, brez težave se vzpenja. Nočni hlad mu reže obraz, da se zavije v beli plašč. Čuti, da so ovce ob njem, da se ga Belka tesno drži in ga vodi. Nenadoma začuti pod seboj ravna tla. Da je že na vrhu? Čudi se in je vesel, da je sam to zmogel.

»Za Urško, Mati božja tako hoče!« nenadoma doume in hiti ob Belki do ograjenega prostora, dokler njegova noga ne zadene ob skalo. Ve, na tej skali je stala presveta Devica. Jan pade na kolena. Vsa bolečina privre s podvojeno močjo spet na dan.

»Mati Marija, usmili se Urške, reši jo,« se lomi v njegovi notranjosti. Ne ve, kako naj moli, kako naj nebo roti usmiljenja v tej stiski. Njegova najljubša molitev mu privre iz srca, ustnice, tesno prižete na mrzli kamen šepetejo:

»Sveti angel, varuh moj, bodi vedno ti pri njej, stoj ji noč in dan na strani, vsega hudega jo brani. Varuj jo in reši jo. Amen.«

(Dalje prihodnji terek)

Novi grobovi

(Nadaljevanje s str. 1)

Frank J. Dular

Dne 7. decembra je v Sarasoti, Fla. umrl 82 let stari Frank J. Dular, preje živeč v Clevelandu, od l. 1971 na Floridi, mož Anne, oče Rose Ann Maglich (Sarasota, Fla.) in Ed-a, 10-krat stari oče, 11-krat prastari oče, brat Agnes Wasil. Pokopan je bil na Floridi.

Philip Stanick

Umrl je Philip Stanick, mož Margaret, roj. Sekerak, oče Barbare Schiller in Joan Medvesek, 2-krat stari oče. Več let je bil zaposlen kot brivec v John Petričevi brivnici na E. 185 cesti. Pogrebni obredi bodo jutri, v sredo, dop. ob 11. v zavodu DeJohn-Flynn-Mylott na 4600 Mayfield Rd. Na mrtvaškem odru bo danes pop. od 2. do 4. in zv. od 7. do 9.